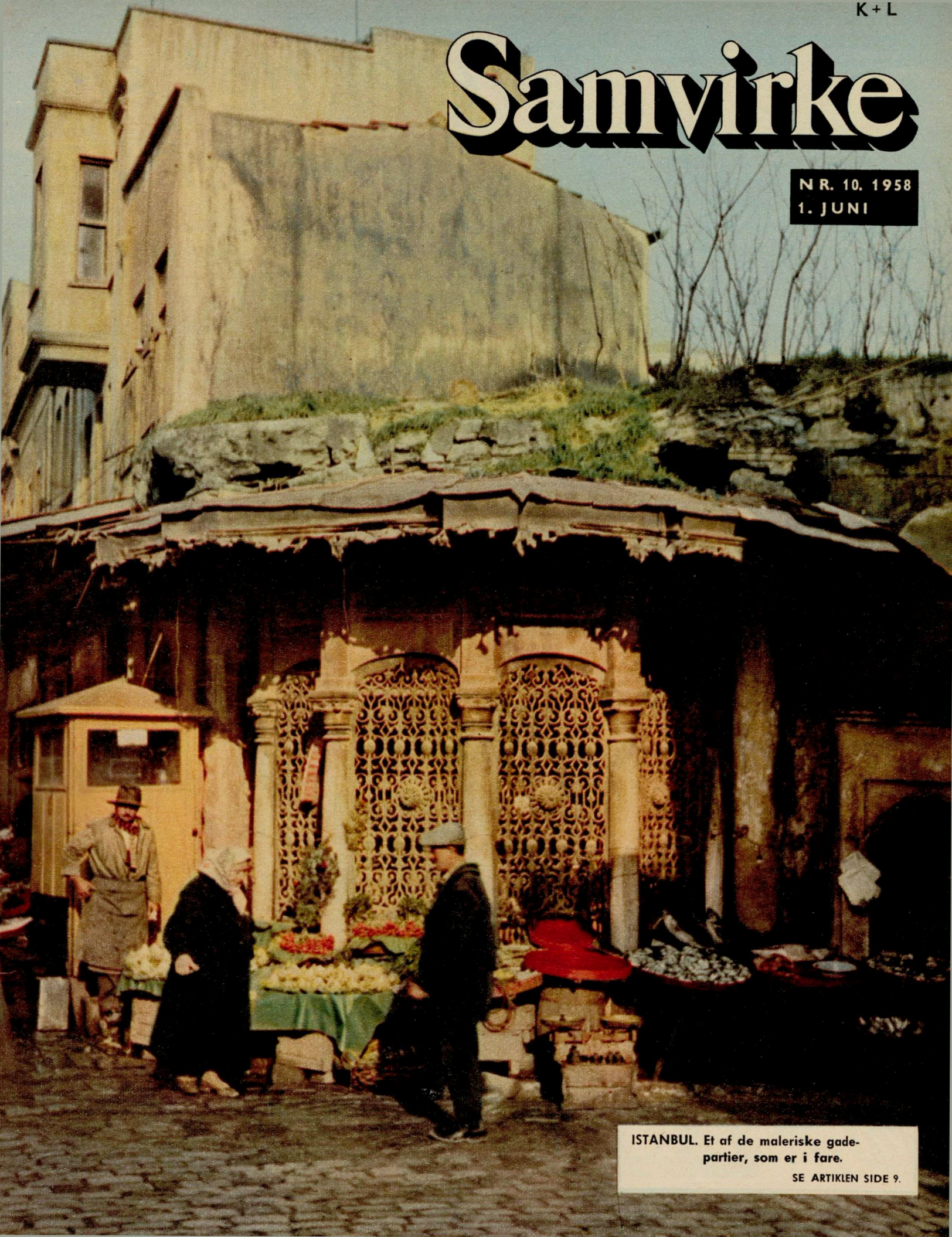

Samvirke

NR. 10. 1958
1. JUNI

ISTANBUL. Et af de maleriske gade-
partier, som er i fare.

SE ARTIKLEN SIDE 9.

En krone i banken
er bedre end...

Drejer det sig om penge

● **BANKEN TÆLLER ALDRIG FORKERT**, siger et gammelt ord – men når jeg står og ser, hvor lynhurtigt bankkassereren tæller sedler op, nægter jeg at tro på, at det ikke svipser en gang imellem. Har jeg ret? HØKEREN.

♣ Det har De! Bankkassererne er meget dygtige – og det er yderst sjældent, at de tæller forkert til den ene eller den anden side. Men sker det, så er vore dages bankkasserere ikke bange for at indrømme – at de også er mennesker.

● **PETER BRUGER RUB OG STUB** af sine lomme penge – det ærgrer os meget – også, fordi vi føler os medansvarlige for hans manglende økonomiske sans. For hvordan stimulere hans sparelyst, når vi selv har besvær nok med at lægge til side? Har De et godt råd ud over det gammelkendte (som netop ikke er godt, fordi det er umuligt at overholde): Sæt penge i banken.

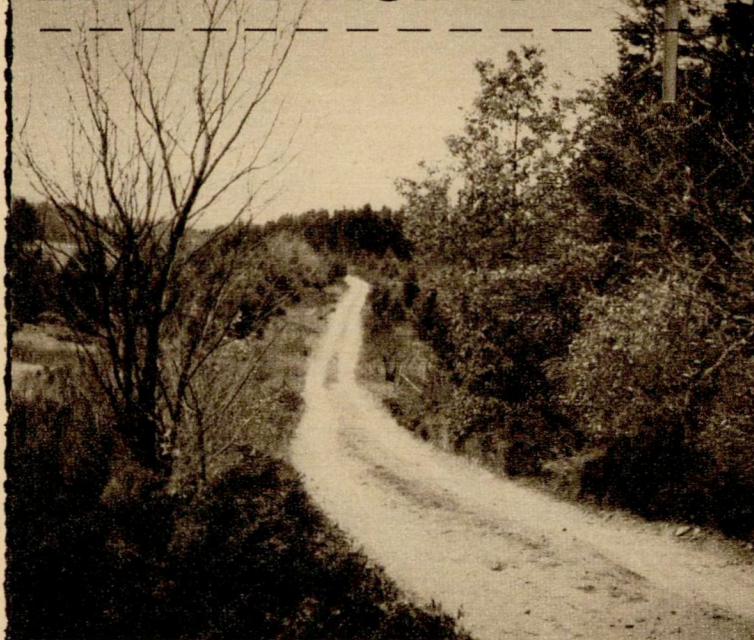
PETERS FAR.

♣ Ak nej! Vi har ikke noget bedre råd – og dog! Hør engang: En dag, når Peter igen skal have udbetalt sine lomme penge, tager De ham med ind i Andelsbanken. Her henvender De Dem i indlånsafdelingen, og medens De udspørger bankmanden om rentesatsen på de forskellige indlånsformer og bl. a. får at vide, at en bankbog på 6 måneders opsigelse forrentes med 5 % p. a., kan Peter næsten ikke undgå at have fået øje på de spændende sparebøsser på skranken. De spørger ham, om han gerne vil ha' én, og der er 99 % chance for, at Peter siger ja tak. De sætter et mindre beløb ind på en konto lydende på hans navn. Han får „højtideligt“ overrakt bankbogen og sparebøssen med besked om, at banken venter at se ham snart igen med en fyldt sparebøsse. Ceremonien appellerer til Peters „ædlere følelser“. Når der er gået en måned, kommer han igen – denne gang alene – med en velspækket „gris“. Han bliver regelmæssig kunde i banken, lærer at vurdere penge med en anden målestok end slikkepinden (betragter dog i begyndelsen renterne som „en vældig flot gave“), og sidst, men ikke mindst, værner han sig fra lille til at komme i banken, der bliver vant til at se ham – en vane og et bekendtskab, som meget let kan blive til gensidig glæde og gavn, når Peter engang som voksen – måske som erhvervsdrivende – får brug for at benytte banken på anden måde. Men det allerbedste – eller i alt fald det næstbedste – er, at sønnens gode eksempel fra første færd smitter af på faderen. Efter besøget i Andelsbanken har De fået lyst til at sætte også Deres egen opsparing i system, og Deres motto bliver: Sæt penge i banken!

tal med

ANDELSBANKEN

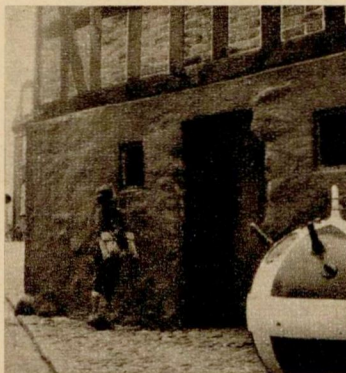
LANDET RUNDT

HÆRVEJEN FREDES. En af de smukkeste strækninger af den lange, historiske hærvej fra Viborg til Sydslesvig vil efter alt at dømme i nær fremtid blive fredet, nemlig stykket mellem Gudenå og Skjern å. Der er fornylig afsagt fredningskendelse, og der skal nu forhandles med de stedlige lodsejere om erstatning.

PÅ „GULDVÆGT“. Som en jubilæumsspøg lod et firma i Rønne yngste lærling veje op med enkrone-stykker. Det blev til 736 kr. (eller ca. 5 kg, fordi det var en decimalvægt), og beløbet blev givet til Rønne Børnehjem.

ØL UNDER RADHUS? I kælderen under Ebeltoft rådhus er en skummel fangekælder. Der arbejdes på her at indrette en fadøl-kælder for turister.

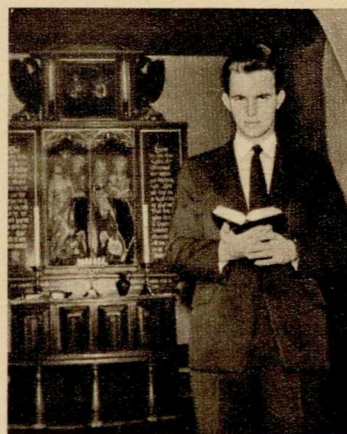

GILDE-TRUT. Med gevaltige trut i hornet kaldes her til laugsgilde i Nørreby på Fyn. Der valgtes ny oldermænd, som måtte beværte med snaps og gammeløl.

I VEJEN I VEJEN. I Vejen er grundlovsstenen kommet på tværs af en vejoplægning. Den blev rejst for 78 år siden; blev dengang trukket på plads af byens borgere og højskole-elever fra Askov. Denne gang foretrak man at bruge kranvogn.

UNG KORDEGN. Ole Basbøll (t.v.), der er blevet kordegn i Hornbæk kirke ved Randers, er sikkert landets yngste. Han er nemlig kun 17 år.

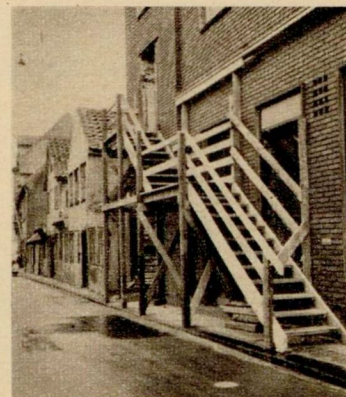

TO „BRØDRE“. Det er tydeligt nok, at de to bygningsværker herover er i familie, selvom også de anvendes til hver sit brug. Til venstre ses den ene halvdel af den vældige hal i Københavns hovedbanegård og til højre laden ved Børglum kloster i Vendsyssel. Ligheden i tagkonstruktionerne er ikke tilfældig, som man vil tro ved første øjekast, for såvel hovedbanegården som laden er bygget af en og samme, nemlig den fremragende arkitekt, professor H. Wenck, som byggede Børglums lade nogle år før hovedbanegården.

KVINDELIG FODBOLD-FORMAND. Idrætsforeningen i Mou i Himmerland er vel ikke blandt de største, men den kan prale med at have landets eneste kvindelige fodbold-formand, fru Helna Jensen.

IKKE TIDSVARENDE. Der er optræk til, at kilometerstene bliver fjernet, idet de hyp-pige vejreguleringer gør dem misvisende, hvorfor trafikken er bedre tjent med vej-tavler, der angiver afstanden til nærmeste by.

INDGANG GENNEM VINDUE. I Randers skal Fabrikstræde hæves, hvorfor en forholdsvis ny ejendom har måttet flytte sin hovedindgang til – et vindue på 1. sal.

- EN POPULÆR BLANDING

**BRUN
KING
ARTHUR**

EKSTRA MILD - 42 g - 1,95

KAN VI TÅLE KEMIKALIERNE?

Vi risikerer i vore dage næppe, at der er f. eks. sand i saltposen og savsmuld i kaffen, når vi skal købe vore daglige forbrugsvarer. På dette punkt kan vi være tryggere end vore forfædre. Men alligevel kan vi ikke tillade os at sætte en streg over brugsforeningsbevægelsens gamle krav – det, som Rochdale-pionerne satte allerøverst på deres program: *Kravet om rene og uforfalskede varer.* Når dette punkt blev så fremtrædende placeret, skyldtes det, at fattigfolk i gamle dage var udsat for hyppige snyderier på dette felt. Faren er dukket op igen i en lidt anden forklædning, den skabes, om man så må sige, af den moderne videnskabs resultater og deres anvendelse på industrialiseringen af vor fødevarefremstilling – både når det drejer sig om at præsentere varen (f. eks. blegning af mel), og når formålet er det meget påskønnelsesværdige: at skabe lettelse for husmoderen i hendes daglige arbejde.

Flere og flere levnedsmidler bliver tilberedt industrielt. Vi spiser fiske-, grønt- og kødkonserver, fabriksfremstillet marmelade, salater og pålægsvarer – og så videre. Det gør altsammen livet lettere for husmoderen. Men: Det er ikke længere kun de rene varer, vi køber, men tillige en række kemikalier, som skal sikre varens holdbarhed, konsistens og pæne, salgsfremmende udseende.

Der er kemiske farvestoffer i margarine, i en del frugtkonserver og f. eks. på de bayerske pølser. Man kommer konserveringsmiddel i bl. a. marmelade og en del drikkevarer. Atter andre kemiske tilsætningsmidler bruges for at sikre varen den ønskede konsistens. Melet bleges med kemikalier og tilsættes – ligesom gryn – forskellige andre kemiske stoffer, som skal højne dets næringsværdi. Man regner nu med, at der i den moderne levnedsmiddelindustri bruges mellem 500 og 1000 forskellige kemikalier til de nævnte slags for-

mål. Og er det nu noget, vi har godt af?

OM en hel del af de anvendte tilsætningsmidler ved man heldigvis, at de er komplet uskadelige; menneskeheden har jo da f. eks. anvendt salt og krydderier i maden gennem århundreder, uden at der tilsyneladende er opstået nogen skade af det. Men mange medlemmer af fødevarekemikalierne hastigt voksende familie ved selv de bedste specialister kun lidt om – og forbrugeren selv har naturligvis slet ingen muligheder for at gennemskue virkningerne, særlig da disse kun sjældent giver sig åbenlyst til kende.

Man skal formodentlig spise usandsynlig mange kilo af f. eks. marmelade for at få mere af det anvendte konserveringsmiddel i sig, end godt er. Selv for en slikmund vil den daglige dosis normalt blive meget lille. Men faren ved fødevarekemikalierne er netop den, at der er tale om *en daglig dosis*, hvis virkninger måske opsummeres i organismen gennem hele vort liv – og yderligere, at vi jo hver eneste dag uundgåeligt får mange forskellige fødevarekemikalier i os, og hvordan de virker sammen – ja, det er det store, ubesvarede spørgsmål. Selv den mest retlinede vegetarianer kan ikke sige sig fri i denne sag, for grøntsagerne har jo fra kunstgødningens opsuget kemiske næringsstoffer, og frugten er sandsynligvis sprøjtet mod skadedyr og sygdomme med andre, absolut ikke harmløse kemikalier.

DEN enkelte forbruger er våbenløs i denne – med et måske lidt for dramatisk udtryk – kemiske krig mod hendes eller hans organisme. Men så meget vigtigere er det da, at forbrugeren får støtte – og dette er hensigten med det lovforslag om oprettelse af et *statens levnedsmiddelinstitut*, som indenrigsminister Søren Olesen fremsatte i folketinget den 24. april. Her vil man få et apparat, som på virkelig videnskabelig basis kan

tage spørgsmålet om alle fødevarekemikalierne giftighed eller ufarlighed op til undersøgelse og afgørelse. Og man vil forstå, at dette er i højeste grad tiltrængt.

Nu er sundhedskontrollen med levnedsmidler ganske vist ikke noget forsømt område her i landet. Vi har både sundhedsstyrelse og lokale sundhedskommissioner og veterinære institutioner, som holder opsyn med, f. eks. at slagterne har fliser på væggene, og at der ikke er sygdomsbakterier i mælk, fløideis og mange andre ting. Men et laboratorium, som virkelig kan kontrollere de 500–1000 kemikalier i vore fødevarer – det mangler vi endnu, simpelthen fordi spørgsmålet først har trænet sig på i de allerseneste år. Et sagkyndigt udvalg, med repræsentanter for landbrug, levnedsmiddelindustri, handel og sundhedsmyndigheder, har i 1955 enstemmigt erklæret, at der bør oprettes et sådant laboratorium til undersøgelse af fødevarekemikalierne eventuelle giftvirkning. Lovforslaget bygger på denne udtalelse.

DET foreslåede levnedsmiddel-instituts drift vil koste 1,3 mill. kr. årligt, det vil sige knap en halv promille af, hvad vi årligt giver ud til indkøb af fødevarer. Det skulle vor sundhedsmæssige

sikkerhed jo nok være værd. Og der er næppe tvivl om, at forbrugeren vil hilse et sådant levnedsmiddel-instituts oprettelse velkommen som en ganske selvfølgelig konsekvens af nutidens industrialisering af fødevarefremstillingen. Vi har jo allerede mange eksempler på, at der i offentligheden hersker en betydelig usikkerhed og ængstelse overfor kemikalierne, jævnfør således de med mellemrum opdukkende skrækkampagner med henblik på kemikaliebehandlingen af melet i vort daglige brød. De danske forbrugere er ikke alene om denne ængstelse. I Holland har man allerede fået et levnedsmiddel-institut. Og det må nævnes, at *den internationale andelskongres* i Stockholm sidste sommer beskæftigede sig indgående med spørgsmålet og vedtog at tage det op til nærmere undersøgelse. Den franske brugsforeningsunion, som allerede har rejst krav overfor sin regering i denne sag, foreslog her en formelig offensiv mod den kemiske behandling af levnedsmidler, og fra flere af kongresdeltagerne blev der samstemmende givet udtryk for spørgsmålets vigtighed.

„Vor føde skal være ren og ufarlig“, udtalte således en resolution til andelskongressen fra de kooperative husmoderforeningers internationale kongres. Det er stadig brugsforeningsbevægelsens standpunkt.

Naturligvis ud fra hensyntagen til, at fremskridtet går videre. Det gælder stadig om at gøre det lettere og lettere for husmødrene – men midlerne må under kontrol.

OLA NORDMANN OG DET NORDISKE FÆLLESMARKED

NORGE har altid været det af de skandinaviske lande, som rummede den største tilbageholdenhed overfor et nordisk fællesmarked. Mange nordmænd har, som det norske blad *Kooperatøren* malende udtrykker det, ment at *den sidrumpete Ola Nordmann med topplua godt nedover øynene vil komme til kort overfor sine smartere nordiske brødre i et sådant marked.*

Det er derfor med glæde vi ser, at Norges Kooperative Landsforening nu har givet principiel tilslutning til et nordisk fællesmarked. Landbrugsvarer må efter NKLs opfattelse enten holdes udenfor eller være omfattet af særregler, som sikrer landbrugerne en rimelig levestandard og Norge en rimelig grad af selvforsyning. Endvidere forudsætter NKL, at fisk, fiskeprodukter og fedtstoffer kommer med blandt de toldfri varer.

Forhåbentlig er dette optakten til et norsk vårbud for den nordiske fællesmarkedstanke. Som Samvirke flere gange har fremhævet, vil et nordisk fællesmarked jo være til gavn for *alle* de deltagende lande, både direkte og ved at give Nordens stemme større vægt i forhandlingerne om et videre europæisk, økonomisk samarbejde.

TO FDB-AFDELINGER FÅR EEN NY DIREKTØR

I SLUTNINGEN af dette år forlader to af brugsforeningsbevægelsens veltjente funktionærer chefstillinger indenfor FDB. 1. oktober fratræder direktør *Otto Fløjborg* efter eget ønske som leder af manufakturafdelingen, og 1. december afgår lederen af isenkramafdelingen, direktør *Axel Christensen*, som i år har fejret 50 års jubilæum og nu når pensionsalderen. Ved deres afgang vil ledelsen af de to afdelinger blive samlet under een direktør, og til denne nye stilling er udpeget forretningsfører *Poul Jensen*, FDBs isenkramafdeling, København.

Hermed samles under een hat

ledelsen af de to afdelinger, som forhandler hovedparten af FDBs *udvalgsvarer* – de større, varige forbrugsgoder, der forretningsmæssigt frembyder adskillige fællestræk. Sammenlægningen svarer nøje til, at den interne rationalisering, FDB for tiden gennemfører, i betydelig udstrækning bryder med den traditionelle adskillelse mellem vareområderne. Denne udvikling har bl. a. gjort sig stærkt gældende ved tilrettelægnngen af storafdelingerne, de nye en gros-lagre, som for tiden er under opførelse både på Sjælland, Fyn og i Jylland. Her vil den øverste chef som sine nærmeste

medarbejdere få to brancheførelere for henholdsvis fødevarer og udvalgsvarer.

Den nye direktør, som er 44 år, er født og opvokset i Borre brugsforening på Møen. 15 år gammel blev han ansat som lærling i FDBs isenkramafdeling, hvor han siden er avanceret op gennem graderne, samtidig med at han gennemførte teoretiske studier på Købmandsskolen, Handelshøjskolen og Andelskolen. Han er f. eks. korrespondent i tysk, engelsk og fransk – i begge de to sidste sprog med udmærkelse – og har desuden været på studieophold i England, Tyskland og USA.

Poul Jensen har været både kontorchef og disponent i isenkramafdelingen, inden han blev dens forretningsfører, d. v. s. leder af isenkram-salget. Det er

Direktør Poul Jensen.

altså en mand med nøje kendskab til FDBs store handelsapparat, som rykker ind i den vigtige, nye stilling.

EN "RING" BRYDES

DEN danske landbrugsmaskinbranche har rigtig fået sin sag for hos monopoltilsynet. Branchen er sådan stillet, at den kun må foretage prisændringer, som monopoltilsynet på forhånd har godkendt. Det glemte man åbenbart helt, da nogle af branchens virksomheder fornylig udsendte nye prislister omfattende adskillige prisforhøjelser – disse nye prislister måtte man efter myndighedernes krav omgående kalde tilbage. Og hvad mere var: Til trods for, at der kunne dokumenteres prisstigninger udefra på importerede maskiner, nægtede monopoltilsynet at godkende tilsvarende prisforhøjelser ved videresalg.

Det gjorde man med den begrundelse, at forhandlernes avancer i forvejen er så høje – 35–75 procent at prisen frit på lager – at den indtrufne importprisstigning på 4–5 procent udmærket må kunne bæres, uden at forbrugerpriserne straks sættes tilsvarende i vejret. Og med udgangspunkt i denne sag har monopoltilsynet nu taget alle maskinvirksomhedernes forhold op til undersøgelse, bl. a. for at konstatere om det er rimelige avancer og rabatter, der fastsættes ved branchens vejledende forbrugerpriser.

Alle er enige om den samfundsmæssige betydning af landbrugserhvervets modernisering. Og for den enkelte landmand er mekaniseringen virkelig en økonomisk byrde – i gennemsnit giver hver af de 200.000 danske landmænd 1000–1500

kr. om året ud til køb af nye maskiner og redskaber. Men denne mekanisering er altså blevet både hæmmet og stærkt fordyret af mellemhandleravancer som de ovenfor nævnte. Hvordan kan det gå til?

EN anden sag, som monopolmyndighederne samtidig har haft til behandling, fortæller en hel del herom. Det drejer sig om landbrugsmaskinbranchens forsøg på at udelukke *Dansk Landbrugs Andels-Maskinindkøb*. Allerede først på sommeren i fjor erklærede monopoltilsynet, at branchens politik var i strid med monopollovens paragraf 11, som forbyder aftaler o. lign., der „medfører urimelig indskrænkning i den frie erhvervsudøvelse“. Branchen appellerede straks til monopolankenævnet, men dette – som består af den højeste juridiske sagkundskab – traf for nogen tid siden en afgørelse, der ganske følger monopoltilsynets.

Landbrugets forsyning med maskiner og redskaber er et helt naturligt område for en andelsvirksomhed. Men det er også et område, hvor den private handel og industri gennem årene har fået opbygget et meget indbringende monopol, som man særdeles nødt vil opgive. DLAM har derfor lige siden oprettelsen i 1947 måttet kæmpe mod branchens systematiske og hårdhændede boykot, som fra begyndelsen både udelukkede DLAM fra at forhandle maskiner fra danske fabrikker og til-

lige forbød de lokale smede at reparere maskiner, som andelsmaskinindkøbet havde leveret til landmændene.

MEN det er alligevel lykkedes for DLAM at gøre sig gældende. Efter at selskabet og dets kapitalforhold i 1955 blev sneret, er det gået uafbrudt frem i både omsætning og indflydelse, og ved flere lejligheder har det været i stand til at påføre branchen en konkurrence, som har berørt den ilde – men som landmændene har draget stor kontant fordel af. Som et eksempel kan nævnes, at skæreblesere – et apparat, der mekaniserer landmændenes arbejde med ensileringen af roetop og lignende – har DLAM bragt på markedet til en pris, der lå 300 kr. (30 procent) under øvrige leverandørers pris for en tilsvarende indretning. Der kom ved den lejlighed straks en prisrig i gang, men landmændenes gevinst var til at tage og føle på: 300 kr. på hver af de ca. 30.000 skæreblesere, der er behov for, betyder 9 mill. kr. sparet.

Det er nævnt, hvilke tårnhøje avancer den private landbrugsmaskinhandel opererer med. Ingen forestiller sig vel denne handel sat ud af spillet og hele salget overtaget af andelsvirksomheden; men efter at monopolmyndighederne har talt, er muligheden til stede for endnu større andelsindflydelse på priser og avancer. Og enhver kan regne ud, at hvis det herunder lykkes Andels-Maskinindkøbet

at tvinge branchens avanceriveau ned med blot en trediedel af det hidtidige, så vil landmændene herved kunne spare omkring 50 mill. kr. om året. Det er da penge.

MONOPOLTILSYNET har forlængst kulegravet de aftaler, som ligger til grund for den private landbrugsmaskinhandels „ring“, og tilsynet har konstateret, at branchens udøvere er tvunget til at vælge mellem enten at træde ind i aftalen og derved blive afskåret fra at handle med udenfor aftalen stående virksomheder, eller selv at stå udenfor aftalen og derved blive afskåret fra at handle med aftaledeltagerne. Og dette sidste kan en fabrikant eller importør faktisk kun, siger tilsynet, såfremt vedkommende er stor og kapitalstærk nok til at oprette egen forhandlerorganisation, der dækker hele landet. Blandt andet herfor har ordningen medført „urimelig indskrænkning i den frie erhvervsudøvelse“.

Det er kun godt, at denne „ring“ blev brudt. Boykottens ophør og monopoltilsynets undersøgelse af avanceneiveauets rimelighed, kan formentlig nu gøre landbrugsmaskinerne billigere, og det er udmærket. Men sagen har et endnu videre perspektiv. Monopoltilsynet har konstateret, at den private maskinhandel fastlåste handelen med landbrugsmaskiner i så faste baner, at eventuelle bestræbelser for at forenkle og billiggøre fordelingen modvirkedes herved. Det typevirvar, som præger hele dette område, og som står i vejen for en billigørende massefremstilling, kan måske nu trænges tilbage.

Rolf løber verden rundt

Rygget om den fænomenale sporhund på Fyn er nået langt uden for Danmarks grænser. Folk skriver til den fra alle kanter af verden, udlændinge kommer og besøger den, og fornylig stiftede mange millioner englændere bekendtskab med den gennem fjernsynet.

Mange gange om dagen ringer telefonen hos Svend Andersen. Hver gang spidser Rolf øren: Er det mon een, som har tabt noget? Den forstår altid, når der er bud efter den, og farer ud i vognen.

Svend Andersen blev ikke så lidt stolt, da det engelske fjernsyn bad om tilladelse til at filme Rolf. Her er nogle situationer fra optagelsen. Til højre diskuterer den engelske fjernsynsinstruktør James Buchan en scene med den danske filmskuespiller Henning E. Jensen. Til venstre filmes Rolf med sin herre. James Buchan erklærede efter optagelserne, at det havde været en ulempe at komme til Danmark.

I filmen følger vi Rolf på en af dens mange udrykninger. En vielsesring er tabt på terrænet bag en bondegård. Rolf finder den tæt ved en vældig dyng gødning, som efter menneskelige begreber burde sætte al lugtesans ud af funktion! Som altid afleverer den sit hittegods i Svend Andersens kasket. Ringens ejer, fru Madsen, vil gerne give Rolf en belønning, og da slagterbilen i det samme svinger op foran gården, får hunden et kædben. — Svend Andersens honorar ansættes dels i forhold til værdien af den tabte genstand, dels i forhold til hans egen ulejlighed og omkostningerne ved udrykningen. Der findes næppe andre civile sporhunde, som „lever af“ at finde de ting, folk smider væk. Egentlig er Svend Andersen marskandiser af profession, men han har sjældent tid til at være i sin forretning.

Rolf har gennemsnitlig 3-4 udrykninger om dagen. Hver gang den lyseblå ladvogn ruller afsted, dirrer både Rolf og Svend Andersen af spænding. I ni af ti tilfælde lykkes opgaven, og så er stemningen høj. Der vanker altid en belønning til Rolf bagefter – og i reglen falder der også lidt af til dens afkom.

ROLF GÅR PÅ JAGT

Gårdmand Jørgensen, Hårby, har tabt sin tegnebog på høloftet. Rolf snuser, løber over en bro af planker og borer sig ned i høet.

SPORHUNDEN Rolf i Glamsbjerg er efterhånden så berømt, at flere udlændinge er kommet til Danmark alene for dens skyld. Blandt dens seneste gæster er en instruktør fra det engelske fjernsyn, skotten *James Buchan*.

Han var faldet over en artikel om Rolf, mens han arbejdede på en fjernsynsfilm om hunde, og straks besluttede han at flyve til Danmark og filme den. Han allierede sig med det danske fjernsyn, der stillede en af sine fotografer, *Henning E. Jensen*, til rådighed. En hel dag blev Rolf fulgt på sin færd af et snurrende kamera. Resultatet blev en film, som blev vist i det engelske fjernsyn den 20. maj, og som vi herhjemme vil få lejlighed til at se i fjernsynsserien *Alt om Dyr*.

Den film, hvori Rolf indgår, er en dokumentarfilm, som søger at fastslå, hvor langt hundens sanser rækker, og der medvirker flere videnskabsmænd, bl. a. den kendte tyske dyrepsykolog *Konrad Lorentz*. Der anstilles i filmen forskellige forsøg, hvor man „måler“ hundenes høre- og lugtesans.

Samvirke havde lejlighed til at følge optagelserne af Rolf og kan derfor give læserne en forsmag på det danske afsnit af filmen:

Vi tager med Rolf ud til *Peter Madsen* i Mullerød – hans kone har tabt sin vielsesring og er meget ked af det. Rolf giver sig til at søge. Der går fem minutter – så glimter ringen i hundens flab.

Efter dette autentiske eksempel fra Rolfs hverdag, anstiller *James Buchan* et meget indviklet forsøg, som skal vise, hvor fintmærkende hundens sporsans er:

Han tager nogle mønter op af sin lomme og spreder dem ud over et stort græsareal. Så hænger han sin hotelnøgle på et lavt træ. Og tilsidst ryster han noget ud af et rent lommeklæde – en blikring, som han omhyggeligt har vasket for at fjerne fært af menneske. Ved hjælp af en jernstang, som tilfældigvis ligger på jorden, skyder han ringen ind under et muldvarpeskud – og tilkalder derpå Rolf og Svend Andersen, som er ganske uvidende om de rænker, der er smedet.

Andersen får at vide, at der er tabt en ring – intet andet. Og *Buchan* foregiver, at det er *Samvirkes* medarbejder, der har tabt den – for at gøre det hele endnu sværere.

Hunden starter altså med en helt forkert fært, og vi andre ser spændt til. Da den støder på en af mønterne, standser den og samler den op, og det er tydeligt, at den nu skifter over til *James Buchans* fært. Alle mønterne og nøglen bliver fundet – til Svend Andersens store forvirring. Tilsidst mangler kun ringen. Det er svært. Jernstangen, som er brugt til forsøget, vender hunden mange gange tilbage til, for den har jo *Buchans* fært, men ringen...

Tilsidst lykkes det dog. Men Rolf ser ganske uforstående op på os, som ville den sige: „Er det bare *den*, I vil ha’? Den lugter jo som et ganske almindeligt søm!“

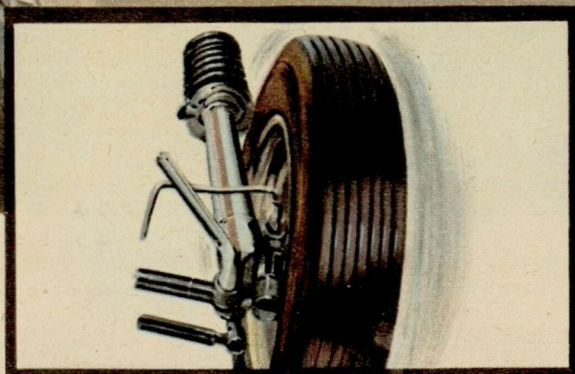
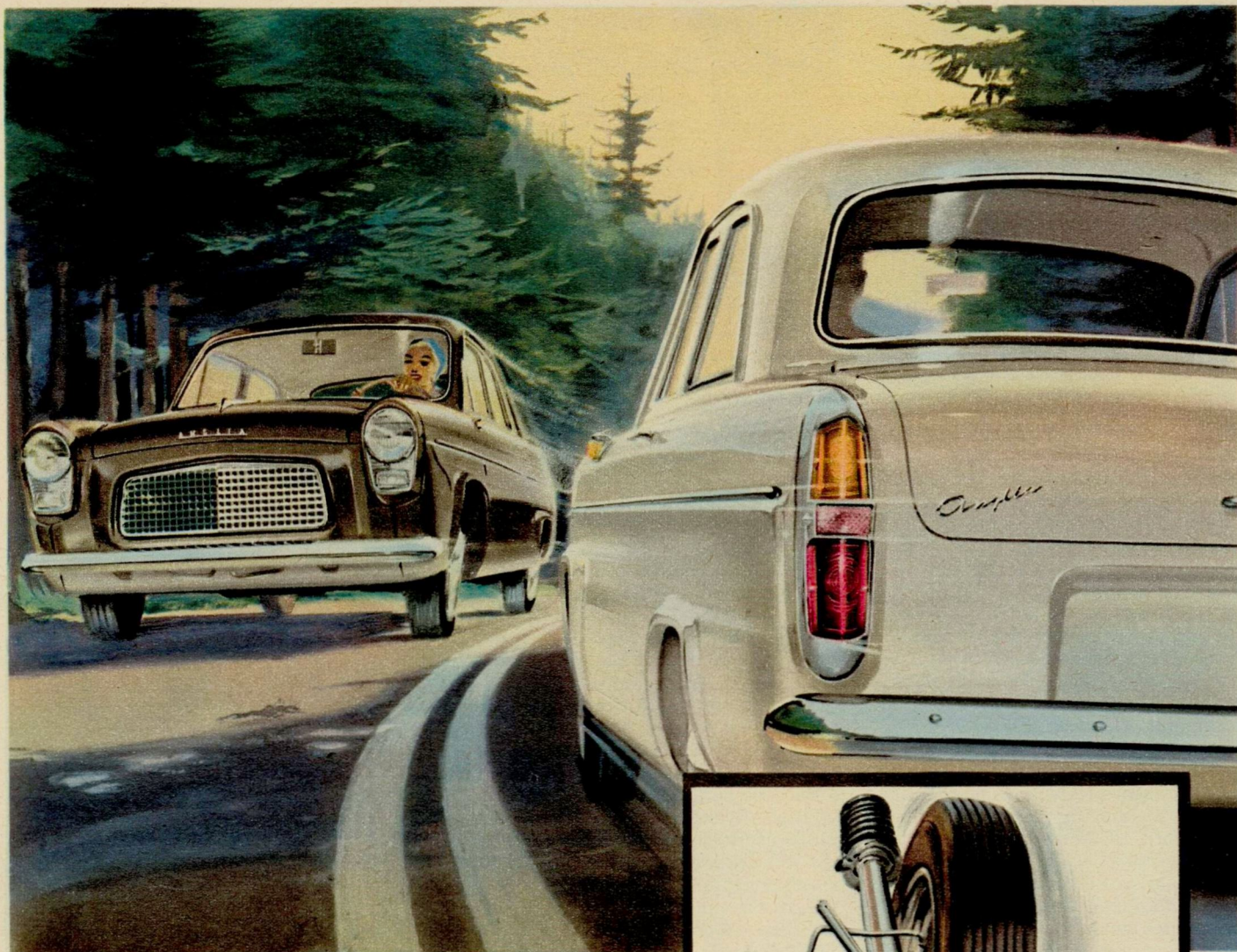
Også fra amerikansk side har man vist Rolf en smigrende interesse. Professor *J. B. Rhine*, der er kendt for sine forsøg på at påvise oversanselige (parapsyke) fænomener, sendte fornylig en medarbejder til Glamsbjerg for at udforske, om der finder nogen form for tankeoverføring sted mellem Rolf og Svend Andersen. Resultatet af hans undersøgelser er samlet i en rapport, hvis indhold foreløbig er ukendt.

Tove Smidth.

Et minut efter kommer den tilbage med en fed tegnebog i munden og afleverer til sin herre. Trods sine elleve år er Rolf stadig i god form. – Desværre kunne denne episode ikke filmes til fjernsynet; der var for lidt lys.

De bli'r så glad for

FORD ANGLIA

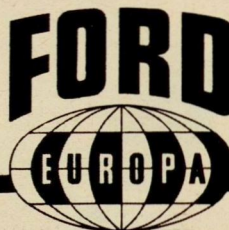
når De føler sikkerhed selv i de skarpeste kurver...

Anglia har bevist, at man udmærket kan forene de to begreber „familievogn“ og „sportskørsel“. Den opfylder trafiksikkerhedens krav, men giver også den levende, sportsprægede kørsel, der tiltaler enhver automobilist. – Med sin enestående kurvesikkerhed ligger Anglia trygt på vejbanen selv i de skarpeste hårnålesving.

Det er også en af grundene til dens imponerende succes. Nogle køber den først og fremmest på grund af dens luksusudstyr, raffinerede linieføring og elegante pastelfarver, andre på grund af dens eminente økonomi, men for alle forhøjes glæden over Anglia ved dens fremragende køreegenskaber. Hele Europa er begejstret!

Anglia skabt med sans for sikkerhed...

PÅ HØJESTE GEAR NED AD SKRÅPLANET

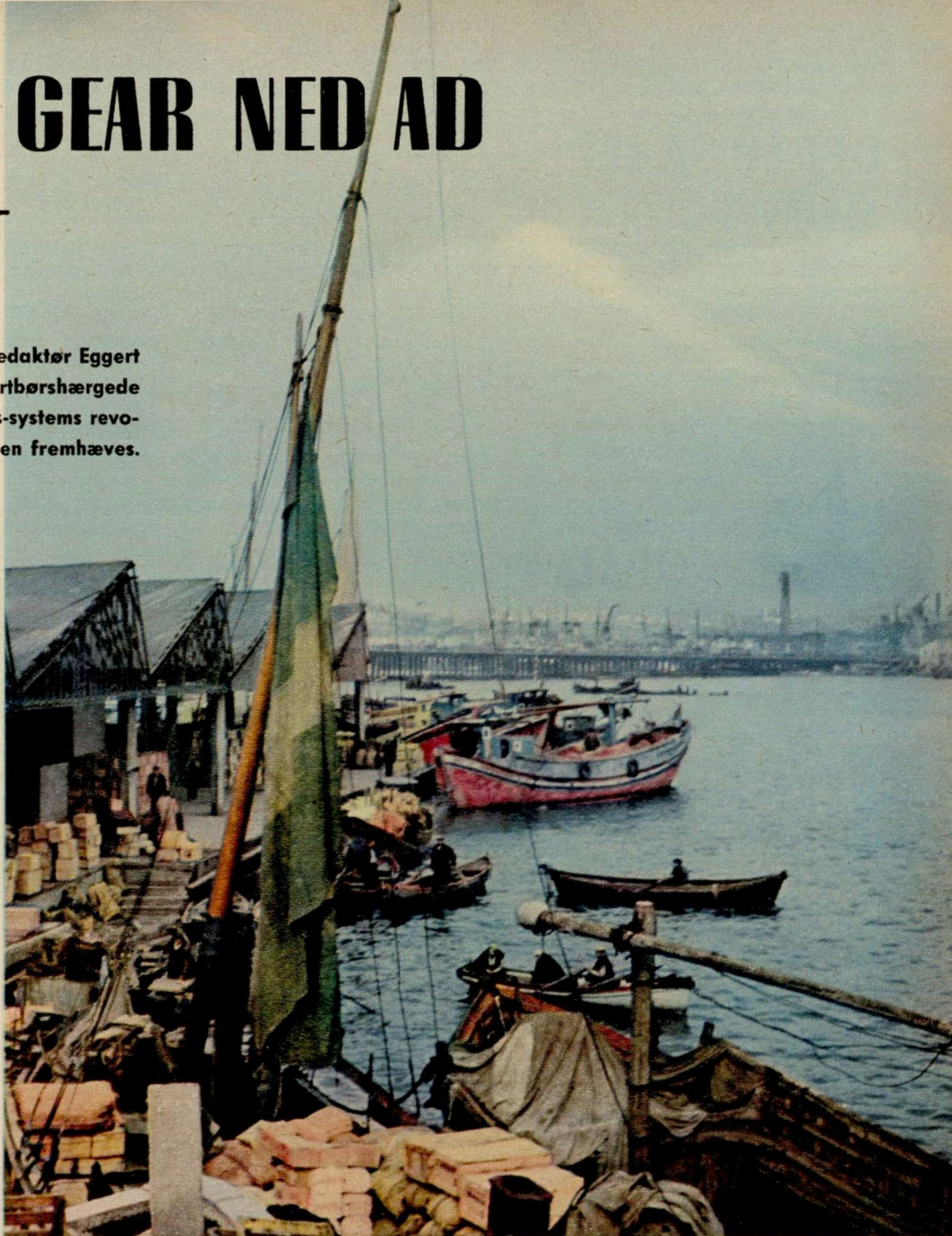
Tyrkiets skæbne er også vor skæbne, skriver redaktør Eggert Nielsen i nedenstående skildring af det sortbørshærgede land, samtidig med at det kooperative Migros-systems revolutionerende indflydelse på handelen i Orienten fremhæves.

Er Istanbul blevet bombet fornylig? Det må man uvilkaarligt spørge sig selv om, når man rundt om i millionbyen ser huse og gader pulveriseret til uken-delighed. Svaret er: Menderez (Tyrkiets premierminister) bygger om. Mage til hårdhændet ombygning skal man lede længe efter. Faktisk ser det ud, som kæmpe-bulldozere har kørt i brede striber fra den ene ende af byen til den anden, tromlende alt ned på deres vej, efterladende sig brede spor i husrækkerne omtrent som brandbælter i en klitplantage. Disse ruinbælter er de første konturer af byens nye hoved-færdselsårer. Ud i en fjern fremtid skal de blive brede boulevarder og elegante avenuer. I øjeblikket moradser af dynd i regntiden, kaskader af støv i sommertiden.

Alt hvad der ligger i vejen, ikke blot slumbebygninger, men store jernbeton-huse i op til 7-8 etager må vige pladsen, de sidste sprængt i luften med dynamit af garnisonstropperne, der på den måde får lidt træning i omgangen med sprængstoffer. Mange fotos af byen før og nu viser, at man kun kan identificere visse bydele ved hjælp af moskeer og andre fredelige områder – thi det skal siges til byplanlæggerens ros, at alt det gamle: bymurene, de prægtige gamle byzantinske kirker og skoler, og de talrige moskeer får lov at stå. Ud mod Bosporus rives f. eks. alle de grimme havne- og handelsbygninger ned, som havde hobet sig op mellem de dejlige moskeer på kysten, en vandalisme, moskeernes præsteskab selv var skyld i ved at sælge grundene mellem moskeerne. Igen ligger Bosporus' kyst åben, og det berømte Gyldne Horn (strædet mellem Istanbuls to bydele) får en hårdt tiltrængt oppudsning.

Men for dem, det går ud over, kan det være hårdt nok. Hverken for ejere eller lejere er der pardon, men bagefter kan de åbne gab i byens panorama ligge måned efter måned, uden at der bliver gjort noget ved dem, som regel et bundløst ælte, utilgængeligt for fodgængere. Ekspropriationerne foregår 1-2-3, uden mulighed for protest og erstatningsforhandlinger. Man må være glad for, hvad man kan få.

Denne reform-orkan i Istanbul (og adskillige andre tyrkiske byer) er typisk for

Ved det Gyldne Horn, Istanbuls berømte farvands-stræde mellem to bydele. Kajgade udfor Migros' centralkompleks (omtalt i artiklen).

tyrkisk styre af i dag. Uden hensyn til konsekvenserne styrter man sig ud i den ene kæmpemæssige investering efter den anden. Hvor pengene skal komme fra, bekymrer man sig ikke om. Det synes blot at gælde om at komme i gang med så meget som muligt straks, få slået så mange huller som muligt – for fyldes ud skal de jo engang. Til den tid vil meget i det nye Tyrki blive mange gange bedre end nogensinde. Men hvornår? Med en stat så nær bankerot som overhovedet muligt.

Menderez' mål: et Tyrki i vesteuropæisk topklasse – er al anerkendelse værd, men midlerne nærmer sig den rene hazard. For fuldstændig at bryde broerne af til den orientalske fortid og sultanernes 600 årige middelalder, som varede helt op til første verdenskrig, sker der reformer i landbrug

og landbrugsindustri, fiskeri, transport- og byggevirksomhed, dæmnings- og elektricitetsanlæg m. m., som rent ud sagt er uden finansiel dækning. Tyrkiet er et afskrækkende eksempel på, hvad det vil sige, når man helt ignorerer hensynet til valutareserverne. Tyrkisk valuta regnes højest til en værdi af en femtedel af den officielle kurs. Det er svært for Tyrkiet nogen steder i verden at købe levnedsmidler, råstoffer eller produktionsmidler uden mod kontant eller ved byttehandel.

USA har ydet landet en rundelig hjælp – ikke mindst af den grund, at Tyrkiet er den vigtigste bastion i forsvarskæden omkring Sovjet. Som eneste Nato-land, der i større omfang har land- og kystgrænse fælles med Rusland, er Tyrkiet eneste bolværk mod Sovjets indflydelse på Det nære Østen

DET ER SÅ LET - DET ER SÅ LET - DET ER SÅ LET

DET ER SÅ LET AT FARVE MED OPAL

Garderoben, gardinerne, dækketøjet o.s.v. bliver som nyt, når det farves med *Opal-farver*. Det er så let at farve med *Opal*, og der findes mange moderne kulører på farvekortet. *Opal* farver uld, halvuld, silke, halvsilke, bomuld, linned, endvidere nylon o.s.v. Til blegning og afklarvning bruger man *Opanol*.

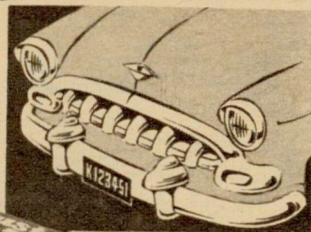

Spar penge,
farv selv
med

OPAL

DET ER SÅ LET - DET ER SÅ LET - SÅ LET

Ta' Rust-a'

fjerner al rust
fra bilens
forchromede dele.
Beskytter mod
nye rustdannelser.
Pris kr. 7,50.
Fås i brugsen.

M. BRO KEM. TEKN. FABRIK . KBHVN. F.

- til hele
familiens
sommermad...

sukkerristede
CORN FLAKES

tilsat maltekstrakt
og knasende sprøde

... i lufttæt 1/4 eller 1/2 kilo plasticpose

BRUGSEN

og dets olierigdomme. Hele Europas, også Danmarks vitalste interesser er afhængige heraf. Bevæbnet til tænderne indstiller tyrkerne sig fatalistisk på at holde stand. Det skal siges til regeringens undskyldning, at selv et krigerfolk som tyrkerne går i knæ under den byrde at holde en halv million mand under våben.

Men oven på de fabelagtige militæruddgifter kommer nu det vældige ekspansionsprogram, som selv en milliardhjælp i dollars fra USA måtte kapitulere over for. Som betingelse for nye dollarlån krævede USA tæring efter næring i anlægsvirksomheden, men hertil sagde Menderes slet og ret nej. Og intet har siden foranlediget ham til at bremse tempoet. Alene Istanbuls nyskabelse har hidtil kostet mindst 1400 millioner kr. og er langt fra fuldent. Kraftværker, sukkerfabrikker, cementfabrikker, dokker m. m. skyder op ud over landet, på 8 år er det elektriske ledningsnet syvdoblet, uhyre dæmningsanlæg er fuldført eller er under opførelse, det overrislede landbrugsareal er forøget til det 10-dobbelte, en halv snes sukkerfabrikker er bygget, lige så mange cementfabrikker, 40.000 traktorer indført, vejnettet moderniseres med asfalt og cement etc.

Alt dette rummer store fremskridt og har naturligvis givet sig udslag i en stærk produktionsfremgang, men hvordan skal omkostningerne dækkes?

I øjeblikket må befolkningen bære byrderne af landets isolation, ikke uden at kny, men med en beundringsværdig nøjsomhed og offervilje. Hvis man forestiller sig tilstanden i Danmark under den sidste del af besættelsen og krigen, har man bortset fra krigs- og sabotagehandlingerne et tilsvarende billede. Værst af alt er, at den tyrkiske nationaldrik, kaffen, dagliglivets kontinuerlige opstrammer helt må undværes. En valutabesparelse på 450 mill. kr. Men i øvrigt er det betydeligt lettere at nævne, hvad man kan få, end hvad man ikke kan få. Selv livets mest påtrængende fornødenheder er kø eller bukkevarer, og sortbørshandelen florerer med en påtrængende uforkammethed.

Selv med store ofre fra befolkningens side, truer den totale bankerot. Der går rygter om en pengeombytning som afværgemiddel, men det sandsynligste er, at man lader stå til i sikker forvisning om, at USA i sidste øjeblik tvinges til at træde til som en frelsende engel, fordi Tyrkiet må reddes for enhver

pris. I mellemtiden er det, der forarger mest, ikke ekspansionen i sig selv, som alle kan se vil udvikle landets produktionskræfter i fremtiden, men den mangel på sammenhæng og plan, som giver sig udslag i f. eks. rejsning af sukkerfabrikker, hvor der ikke dyrkes en sukkerroe, og opførelse af fabrikker uden rimelig adgang for tilførsel af brændsel. Der administreres ud fra en klippefast overbevisning om, at den største fare for sammenbrud opstår, hvis man forsøger at standse ekspansionen. Sikker ikke helt galt, når man er så langt ude i uføret.

Havaparasi

En alvorlig skavank i pris-kontrollen er, at der fastsættes prisgrænser, som ikke kan holde. På en bolig til 300 tyrkiske pund må betales ekstra 150 „under bordet“. Havaparasi (luftpenge) er det tyrkiske udtryk herfor. Regningen på et sæt skræddersyet tøj lyder på 350 pund, men der er sandsynligvis betalt 750. Ofte er der i de officielle priser end ikke dækning for produktionsomkostningerne. Meningsløshed af den slags gør ondt værre og undergraver respekten for regeringens bestræbelser for at bekæmpe sortbørsen. Private prisundersøgelser i fem kvarterer af Istanbul har påvist et pristal svarende til 1080 i sammenligning med et basistal på 100 før krigen. Lønningerne hinker langt bagefter prisudviklingen, så ikke alene arbejdere, men funktionærer, embedsmænd og tjenestemænd lever på alle måder ringere end før krigen.

Et af midlerne mod paniken er noget i retning af et kooperativt system, omfattende landbrugsproduktion (og fiskeri), bearbejdningen af produkterne samt mellemhandel og detail-salg. Nu skal ordet „kooperativt“, anvendt i de verdenshjørner, ikke opfattes med helt samme meningsindhold som hos os. I en vejledning for oprettelse og administration af landbrugets salgsforeninger og deres centralorganisationer hedder det f. eks., at „deres aktivitet er underkastet landbrugsbankens og økonomiministeriets kontrol“. Også på andre punkter er de under opsyn.

Til gengæld har landmændene ikke noget at klage over, hvad angår statens kreditydelser til landbruget (som regel formidlet gennem kooperative kreditkasser). Siden 1950 er kredit-

bevillingerne steget fra 412 til 1497 millioner pund, d. v. s. 363,3 pct. Ingen anden samfundsklasse er så begunstiget som bønderne, hvis stemmer udgør majoriteten i landet. Også fiskeri-kooperationen har gjort store fremskridt. Men de største overraskelser er kommet fra Migros.

Migros er en schweizisk forbrugerorganisation, kooperativt sit system, men alligevel præget af at den – modsat brugsforeningerne – er blevet til fra oven, nemlig som pioneren Gottlieb Duttweilers personlige livsværk. Begyndelsen til Migros blev gjort med varebiler, en slags ambulante butikker, som kørte rundt fra holdeplads til holdeplads på bestemte tider, og på den måde betjente hele kvarterer med dagliglivets fornødenheder.

En stor sejr

Nøjagtig det samme er på to år blevet en stor succes i Istanbul, iscenesat af den schweiziske moderorganisation, men hovedsagelig finansieret af tyrkisk kapital og med staten og Istanbuls bystyre som prominente interessenter.

Det spændende var: Hvilke virkninger ville en sådan effektiv, omkostningsbesparende handelsindsats af vesteuropæisk tilsnit få på den orientalske småhandels-praksis, der stadig præger Tyrkiet af i dag, en myretue af gadehandel, bazar-handel, åbne boder og al den slags, som hører Orientens brogede liv til? Lader en sådan omstilling sig gennemføre i Istanbul, må den også være mulig i andre af Østens underudviklede lande – til forbedring af de store massers levestandard.

Alt tyder på en overbevisende sejr. Migros har faktisk overrumplet småhandelen og ville, hvis den fik frit slag, erobre Istanbul i en håndevending. 60 store varebiler med køleskabe og andre salgstekniske raffinementer kører hver dag i Istanbuls gader med „køer“ af forbrugere omkring sig overalt, hvor de gør holdt. Omsætningen ville mangedobles fra år til år, hvis man kunne få varer nok.

Men her støder man på det tyrkiske styres selvmodsigende forholdsregler som et alvorligt minus. Nok er Migros et kælebarn, men åbenbart synes myndighederne, man skal tugte den man elsker, hvilket består i dels at besværliggøre ethvert initiativ i bureaukratiske omsvøb (som

andre har lettere ved at sno sig udenom), dels at bebyrde Migros med urimelige salgsvilkår. I adskillige tilfælde har Migros måttet sælge under indkøbsprisen, men at få ledende myndigheder til at forstå, at driften derefter må give underskud er en ny svær opgave. Dertil kommer, at Migros naturligtvis er afskåret fra at søge kompensation for sine fortrædeligheder i det illegale marked, da dens første formål netop er at bekæmpe det illegale marked – og det flourerer som et vildnis på den almindelige arbejdende befolknings bekostning. Et eksempel: Migros solgte for kort tid siden 1000 slagtede høns om dagen – derefter pludselig slet ingen, for der var ingen at få, efter at priskontrollen havde fikseret udsalgsprisen så lavt, at alle høns gik i sortbørshandel. Åbenlyst fragtes store lastbiler fyldt med fjerkræ over med autofærgen fra Anatolien. Man skal ikke være nogen Sherlock Holmes for at opdage, hvad politiet ikke ser – eller rettere ser gennem fingre med. Migros vil nu selv lade udryge fjerkræ for at komme ondt til livs, men måtte gå på jagt for at finde en importør til at indføre de nødvendige udrugningsmaskiner, da Migros ikke selv kunne få bevilling. Man håber nu, at kalkulationernes kendsgerninger vil overbevise myndighederne.

Til fryd for bønderne

Et lige så stort handicap som salgsvilkårene er besværet med at skaffe cement, glas og jern frem til selvbetjeningsbutikker, samt reservedele og inventar til varebilerne. Det går på nerverne, når det synes lettere at erhverve en ny bil, end de nødvendigtste reservedele til at reparere den gamle...

Migros' fordele ligger i det koncentrerede indkøb direkte fra produktionsområdet – uden om alle mellemhandler-fælder, hvilket er mere revolutionerende derude end her. Støt og sikkert bygges et net af leveringsaftaler op til fryd for bønderne, som pludselig får stabile afsætningsforhold. Ja, ikke blot det, men direkte hjælp fra Migros til at udvikle deres bedrifts kvalitetsmæssigt, f. eks. ved leverancer fra Schweiz af læggekartofler, produceret i forskellige højdeniveauer med henblik på at finde frem til, hvad der egner sig bedst til det tyrkiske klima. Ekspertes sendes til Schweiz for at udpege de bedste maskiner.

Bestem selv prisen!

– Vi kan få bønderne til at plante, hvad vi ønsker, tomater i en egn, kartofler i en anden, fortæller det tyrkiske Migros' schweiziske leder Karl Ketterer. Mange bønder har den indstilling, at de ikke angiver, hvad varerne skal koste. Giv os, hvad I synes, siger de ofte. Meget snedigt. Ved den stabilitet, der opnås, bliver fortjenesten trods alt større, end hvis der skal sjakres med småpartier. Migros kontraherer om hele vinbjerger og stiller selv mandskab til høst og transport af druerne. Æg er en mangelvare og derfor overvejede Migros at oprette egen ægfarm, men opgav det, fordi bønderne kan fodre og folgelig også producere billigere. I stedet går man den vej at forsyne dem med gode avlsdyr og udrugningsmaskiner, så kvaliteten forbedres, og udgifterne dækkes af leverancerne. Ved at opkøbe og transportere appelsiner i store ladninger ude fra Tyrkiets grænser mod Syrien, har man kunnet sælge til lavere priser til forbrugerne end grossererne til detailhandlerne. Ofte står detailhandlere i kø ved salgsvognene med store kurve for at købe ind til videresalg.

Migros' hidtil største vovestykke er åbningen af en selvbetjeningsbutik – et uhyre spring her, hvor orientalsk handelsmentalitet stadig er indgroet. De mærkeligste varekombinationer kan findes i butikkerne – telefonapparater og metervarer var en af dem, jeg bemærkede. Migros' 114 m² selvbetjeningslokale kunne godt se ud som en vognport, der har gjort karriere ved hjælp af maling og fornikling og spejle m. m., men et vidunder ved siden af de båse, som kaldes butikker i dens nærmeste nabolag, og hvis omsætning er rutchet ned til nul og nix siden s-butikken åbnedes kort før jul. Hver dag stormes den af kunder, der raserer butikken, så den må have et pusteturm på et par timer midt på dagen til at forvandle sig fra slagmark til et anstændigt udsende, for igen at ende som slagmark en halv time før lukketid. Mange varegrupper, bl. a. æg, ost og oliven omsættes 2 gange om dagen – en ønskedrøm for en købmand – og den samlede daglige omsætning var en måned efter åbningen stadig 15-20.000 tyrkiske pund og ville være større, hvis kassebetjeningen ved udgangen kunne følge med i tempoet, men her opstår en flaskehals, som gang på gang

propper lokalet fuldt. Dog selv i den værste tummel rapses der ikke mere, end man kalkulerer med på vore egne breddegrader.

Sukces'en skyldes ikke blot, at priserne er lavere og kvaliteten pålideligere end andre steder (ingen fordærvede kødvarer, ingen halvrådnede æg), men også at folk kan lide selvbetjeningsformen og overraskende hurtigt omstiller sig fra alle de gamle markedsvaner.

Bazarerne i fare-zonen

Hvilket perspektiv for hele Det nære Østen, hvis man med Migros-systemet kan komme hele det gammeldags kineseri til livs – på bekostning af bazar-romantikken ganske vist, men til bekæmpelse af Orientens for os næsten ufattelige fattigdom. Blandt den pjaltede og uvidende befolkning, vant til at blive snydt og narret af de handlende, synes det håbløst at bygge en brugsforeningsbevægelse op nedefra, som vi har gjort det. Migros møder derimod med den øjeblikkelige handlekraft, samtidig med at metoder og idealer stort set er det samme. Migros-systemet har en stor mission i Orienten og udfolder en utrættelig aktivitet for at befæste sit ry i Istanbul. Allerede tre måneder efter mit besøg var to nye s-butikker åbnet i Istanbuls arbejderforstæder (den første ligger i byens centrum), belejret af forbrugerne dagen lang. Og inden årets udgang skal otte være i drift, et beundringsværdigt resultat i betragtning af at byggeriets grovvarer som glas, cement og jern næsten er uopdrivelige, og det samme gælder butiksinventar og emballage. Dårlig emballage giver talrige ærgrelser hver dag, papir, baller og tønder i elendig forfatning er skyld i at mange varer havarerer, plasticposer har man kun kunnet fremskaffe, fordi schweiziske husmødre i tusindtal afleverer brugte til en indsamling – men hvor hullede de end fremkommer, gør de lykke hos de tyrkiske forbrugere.

Nyttig, men...

Som et medlem imellem producenter og forbrugere har den tyrkiske regering placeret en statsdirigeret organisation: Fisk- og kødkontoret. Det er en overordentlig nyttig institution, som driver store slagterier og forskellige produktionsvirksomheder til fremme af fiskeriet, men den er kun kooperativ af

navn, og den nyder regeringens bevågenhed i en sådan grad, at det nok er svært at finde ud af, om de overordentlig kostbare investeringer overhovedet svarer regning.

Flotte rammer, beskedent indhold

Der er ingen tvivl om, at det meget moderne og stort anlagte slagteri i Istanbuls udkant, som jeg fik forevist, rangerer på højde med vore, heller ikke at det har ydet en højst påtrængende indsats til at hæve kødstandarden himmelhøjt over, hvad den før har været (i orientalske lande sælger man kød under de mest uappetitlige vilkår), men hvor meget har det kostet, og hvor dyrt arbejder det? Jeg blev også præsenteret for kæmpemæssige frysehaller til fisk, men fisk så jeg forsvindende lidt af. Såvel slagteri som kølehuse så temmelig overdimensionerede ud og ville vel nok være fremstået i mere beskedent antræk, hvis det havde været virkelig Kooperation og ikke statens penge og regeringens prestige, som stod bag. Men særlig ejendommeligt er det, at der jævnsides med Migros nu dukker butikker op tilhørende fisk- og kødkontoret. Det turde mildt sagt være inkonsekvent at sætte to hinanden uvedkomne bedrifter i gang med samme prisregulerende opgaver, når den ene i forvejen kæmper for bare at få lov at være til.

En kæmpemæssig opgave

Skal der ydes den tyrkiske regering retfærdighed, må det indrømmes, at det er en kæmpemæssig opgave at omstille Tyrkiet fra et gammeldags feudalt samfund til en moderne industristat af vesteuropæisk tilsnit, samtidig med at landet på en uriaspost skal bære en militær byrde, forholdsmæssig større end noget andet Nato-lands.

Noget postelin skal gå i stykker, når et land kæmper med ryggen mod muren for sin eksistens som uafhængig nation. Og når panikken råder som i Tyrkiet i øjeblikket, kan heller ikke alt ventes at udvikle sig i den rigtige rækkefølge.

Men for hele Europas skyld må det håbes, at Tyrkiet snart får bund under fødderne og kan indrette sig på en mere regelmæssig tilværelse. Tyrkiets skæbne er også en del af vor skæbne.

FLERE VARER PÅ KONTO I BRUGSEN

FOR godt et år siden startede FDB som forsøg en kontosalgsordning for enkelte varegrupper: vaskemaskiner, støvsugere, køleskabe etc. Forsøget er blevet en succes. Ca. 800 brugsforeninger har hidtil sluttet sig til ordningen, og når brugsforeningerne i 1957 f. eks. af vaskemaskiner har solgt 40 pct. og af køleskabe 30 pct. flere end året før, skyldes det sikkert i betydelig udstrækning kontosalget.

Nu er ordningen blevet udvidet, så den omfatter armbåndsure, kikkerter, foto- og småfilmsapparater, cykler, autocykler, el- og gaskomfurer, køleskabe, el-røremaskiner, barnevogne, symaskiner* (både el-drevne og håndsymaskiner), skrivemaskiner, tæpper, løbere, støvsugere og vaskemaskiner.

En nærmere orientering om udvalget af kontosalgsvarer gives i et smukt katalog „Se, hvad De kan få på konto“, som nu fordeles til medlemmerne af de brugsforeninger, der har optaget kontosalg.

Kataloget giver præcis besked om, hvad disse varer koster i udbetaling og månedlige afdrag, når de betales over 6, 12, 18 eller 24 mdr. – og samtidig anføres kontantprisen, så forbrugeren uden besvær kan regne forskellen ud på krone og øre.

Med dette katalog i hånden ved forbrugeren altså ganske bestemt, *hvad* det er han eller hun køber, *hvormeget* der skal betales og *hvorlænge*.

UNGDOMMEN OG BRUGSFORENINGEN. 48 unge mænd og piger repræsenterende både by og land mødtes fornylig på Andelsskolen til en weekend-sammenkomst, hvis hovedpunkt var en gruppediskussion om *Brugsforeningsbevægelsen og ungdommen*. Deltagerne foreslog bl. a. dannelse af særlige ungdomsklubber med tilknytning til brugsforeningen, afholdelse af særlige børnearrangementer, hvortil kuponer på FDB-varer skulle give adgang, og tilrettelægning af særlige ungdomsprogrammer med film og foredrag.

Ungdomsmødet, der var det første i sin art, afholdtes af FDBs oplysningsråd med højskolelærer Poul Brøndsted, Viborg, og kontorchef Aage Bo, FDB, som ledere. Gruppediskussionen indlededes af viceskoleinspektør Arne Jørgensen, Esbjerg. Desuden var der foredrag af pianisten Børge Roger Henriksen.

RIDDER AF DANNEBROG. Kredsrepræsentanten for FDBs 22. kreds, revisor i Andelsbanken, fhv. gårdejer, sognerådsformand Frands M. Rasmussen, Søby pr. Hornslet, er udnævnt til ridder af Dannebrog.

BRUGSFORENINGS-JUBILÆER: 75 år: Rosted brugsforening den 28. juni, 50 år: Asnæs brugsforening den 15. juni.

- EN POPULÆR BLANDING

**BRUN
KING
ARTHUR**

EKSTRA MILD - 42 g - 1,95

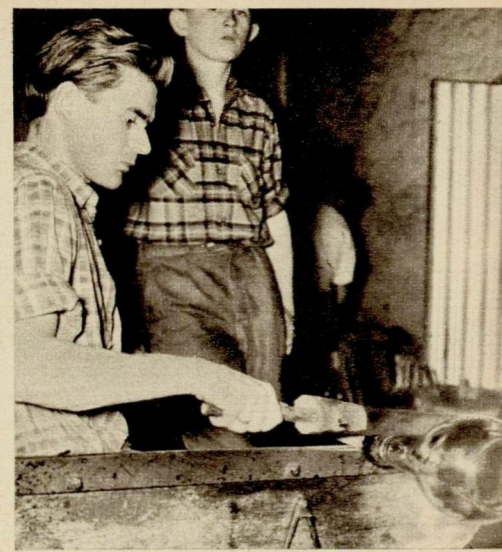

En håndfuld sand – det er glasværkets hovedråstof. Det tilsættes kridt og soda samt forskellige andre stoffer, der varierer efter, om glasset skal være blødt eller hårdt at arbejde i; om det skal have en særlig klang eller farve. Blandingen opvarmes til cirka 1500 grader, og i løbet af en nat smelter det til glas.

At lave glas var i fordums dage en kunst, der rugedes over med stor nidkærhed. Flygtede en glasmager fra det gamle Venedig, blev der således udsat en stor pris på hans hoved, og snigmordere forfulgte ham overalt. Slet så slemt er det ikke i dag. Så det har ikke kostet blod, men kun sved (for der er drønende varmt i et glasmageri) og tårer (fremkaldt af os og damp) at skaffe denne reportage fra det historiske Holmegaards Glasværk midt i det af Chr.

Vi står ved en ovn med flydende, glødende glas. En glasmager er i færd med at „fange an“, d. v. s., han stikker sit lange jernrør, „piben“ som den hedder på fagsproget, ind i ovnen og trækker en lille klump glas ud. Den blæses op til en glødende blære, som glasmageren former dels ved at snurre „piben“ rundt, dels ved hjælp af forskellige redskaber.

Winther besungne, skønne Sydsjælland. Det er 133 år siden, dette glasværk blev oprettet, og selvom maskiner i dag tager sig af den mere industriprægede produktion som for eksempel mælkeflasker, holdes det gamle håndværk i hævd, og det er denne del af produktionen, der skildres i billederne på disse sider.

HVOR SAND BLIVER

På de to billeder herover ses, hvordan en glødende glasklump er blevet forvandlet. Øverst til en karaffel, hvor halsen vales i facon, og nederst trækkes „piben“ med en klukflaske op af en træform. Det karakteristiske udseende fremkommer ved, at flaskens sider forsigtigt suges ind.

Et drikkeglas er blæst i facon og efterhånden kølet stærkt af. Men nu er der netop blevet anbragt en ny, glødende klump glas på drikkeglassets stilk, og denne klump er her ved at blive trykket ud til fod, alt mens „piben“ med drikkeglasset ruller frem og tilbage på bukken. Næste trin er at fjerne den såkaldte ballot, der endnu lukker drikkeglasset foroven og holder det fast til „piben“.

TIL SKØNNE GLAS

I sliberiets går glasset fra bånd til hånd, alt mens slibningen bliver mere og mere detaljeret, og til sidst poleres glasset på en stor roterende skive af kork.

De første glasmagere på Holmegaards Glasværk var nordmænd. Dengang kunne værket kun fremstille billige, grønne flasker, og for at højne kvaliteten fik man nogle år efter fat i tre glasmagere i Bøhmen, Europas førende glasland. Det fortælles, at de måtte smugles ud af landet under svære vanskeligheder, men ud kom de og med dem tillige deres kærester, med hvem de blev viet i Danmark – i bestyrerens dagligstue. Som katolikker måtte de nemlig ikke få adgang til Fensmark kirke! Efterkommere efter disse første, bøhmiske familier arbejder den dag i dag på Holmegaard.

Den såkaldte ballot, der endnu sad på drikkeglasset på det øverste billede, bliver fjernet i en „afsprængningsmaskine“. Heri ridser en diamant glasset af i den rette højde, hvorefter en flamme sprænger det overflødig væk. Tilbage er så blot at planslibe kanten og smelte den rund og jævn.

Når et glas forlader glaspusteriet, er det stadig cirka 600 grader varmt. Det skal nu køles ned til stuetemperatur – men langsomt, for ellers bliver det skørt. Afkølingen sker på et 20 meter langt transportbånd, og processen her slutter med, at alle glas med fejl sorteres fra og slås i stykker for påny at gå i smelteovnen sammen med sandblandingen.

En af Holmegaards unge videreførere af glasmagernes gamle håndværkstraditioner.

- EN POPULÆR BLANDING

**BRUN
KING
ARTHUR**

EKSTRA MILD - 42 g - 1,95

Rebild og Rold

HOVEDVEJ 10 går midt gennem Rold skov, og døgnet rundt suser bilerne afsted mod Ålborg eller Hobro. Men på hver side af vejen står skoven som en kæmpemæssig, stejl, grøn mur. Det er, som om den lukker sig inde og ikke vil kendes ved det nymodens jag. Der er noget vredt og truende ved disse ranke grantræer, og det de vogter, er da også den storladne rest af de ældgamle vildskove, som i oldtiden strakte sig over det meste af Jylland. Det meste af skovlandet blev ryddet og fældet, men Rold skove klarede både sandflugt, hugst og lyng. To mil strækker skoven sig i længden og to i bredden.

Rold skov kaldes den for det meste, men det rigtige navn er Rold skove. For der er flere skove, statsskove og herregårdsskove, med alle slags træer, gran og fyr, bøg og birk og gamle ege. Her er kronvildt, grævlinge, ræve og sjældne storfugle. Man kan undertiden have held til at se den sorte stork bygge rede i et gammelt, vejrbidt træ, påstås der, eller man kan se en ørn sejle over skovbakkerne. Der er alvor og ensomhed over den store skov. Her er et af de få steder i Danmark, hvor man kan gå vild og må ind i et skovløberhus for at spørge om, hvordan man finder ud af skoven igen.

„Så gammel som træ i Rold skov“ siger et gammelt ord, og et eget præg af ælde har skovene her. Torstedlund og Nørlund skove, Roldskov, Hesselholt-, Jægersborg-, Brænde-, Bjerge- og Moskov. Her er trolde skoven og Fræer „purker“ med de mærkeligt forvredne, buskagtige bøger. Der er virkelig noget dæmonisk over de krogede og vredne stammer, de kan godt ligne trolde, som vil

gribe fat med de krogede arme. Allerede Holberg funderede over, hvad årsagen kunne være til den slags „krøbeltræer“, og han kom til den slutning, at skovenes fordærv skyldtes „creaturernes store mængde, hvoraf vore skove vrimle, og hvormed al opvækst hindres“. Thi „en stud eller ko kan udi en halv time fortære det, som kan blive til nogle tusinde læs“.

Det havde måske gyldighed, den gang bønder og herremænd havde svin på olden og kreaturer i løsdrift i skovene, for som Holberg bemærker, „bondens kreaturer om forår og efterår må æde bark, mos og grene for ikke at dø af sult“. Men nu har man jo ikke mere svin, kvæg og heste gående løse i skoven, og der drives heller ikke tilfældig hugst, som i gamle dage, da bønderne, når de havde brug for træ til en vognstang eller en ny plejl, uden videre kappede en tyk, tjenlig gren af et træ. Nogle har ment, at „trolde-træerne“ er rodskud fra store stød, men mere sandsynligt er det nok, at bøgenes sært knudrede udseende skyldes jordbunden.

MAN skal begynde i Skørping, stationsbyen, der ligger så nær ved skoven, at man synes, man kan mærke fyrreduften helt ind i krohaven. Man går ad en skovvej til Rebild, de dejligt svungne bakker, hvor tusinder og atter tusinder af mennesker stævner sammen den 4. juli for at hædre landsmænd i Amerika, men hvor til daglig ikke mange mennesker kommer. Fra de høje lyngbjerge er den prægtigste udsigt over Himmerland, og man ser ud over Roldskovene, træer og træer, så langt man kan øjne, som et vældigt grønt hav.

Over bakkerne kommer man ad stier i lyngen ned i skoven – hvis man da ikke foretrækker først at besøge den ejendommelige kalkgrube Tingbæk ved Gravlev med dens katedralagtige hvælvinger og lange, mørke gange. Gruben er ikke i drift, den er en slags musæum for billedhuggeren A. J. Bundgaard, hvis familie ejede den, og herinde i bakkens halvmørke ser man gipsmodellerne til hans værker, fra Gefion-springvandet til Cimbretyren.

Mørke og lysninger, vældige fyrre og krogede bøger, alenhøje myretuer og små, idylliske søer, som smiler midt i den store skovs tavse alvor. Noget mærkeligt og gammelt er der ved disse skove. Her i trolde skoven får de knudrede bøger lov til at passe sig selv. De er fredede og slås om lys og plads uden at forstuvæsenet blander sig i det. Her kan man endnu se „øjentræer“, hvis stammer danner et „øje“. For et par slægtled siden mente man, at de bragte hel-

bredelse for engelsk syge. De syge blev bragt ud i skoven og trukket gennem „øjjet“, men var de for svage til at køres ud i skoven, kunne det også hjælpe at tage deres tøj og trække det gennem træet.

Et sted i skoven viser man det sted, hvor røverne i Rold holdt til. Det er en nu sammenstyrtet hule, der var dannet ved at humussyre var sivet ned og havde udhulet kridtundergrunden. Sagnet fortæller, at røverne havde spændt snore over landevejen, og snorene førte til klokker i hulen. Når vejfarende kom kørende eller ridende, ringede klokkerne, og røverne greb deres økser og sværd for at plyndre de rejsende købmænd eller studeprangere. Det er måske tvivlsomt, om hulen virkelig har været beboet, men røvere har der været i Rold skov. Derom er der vidnesbyrd nok.

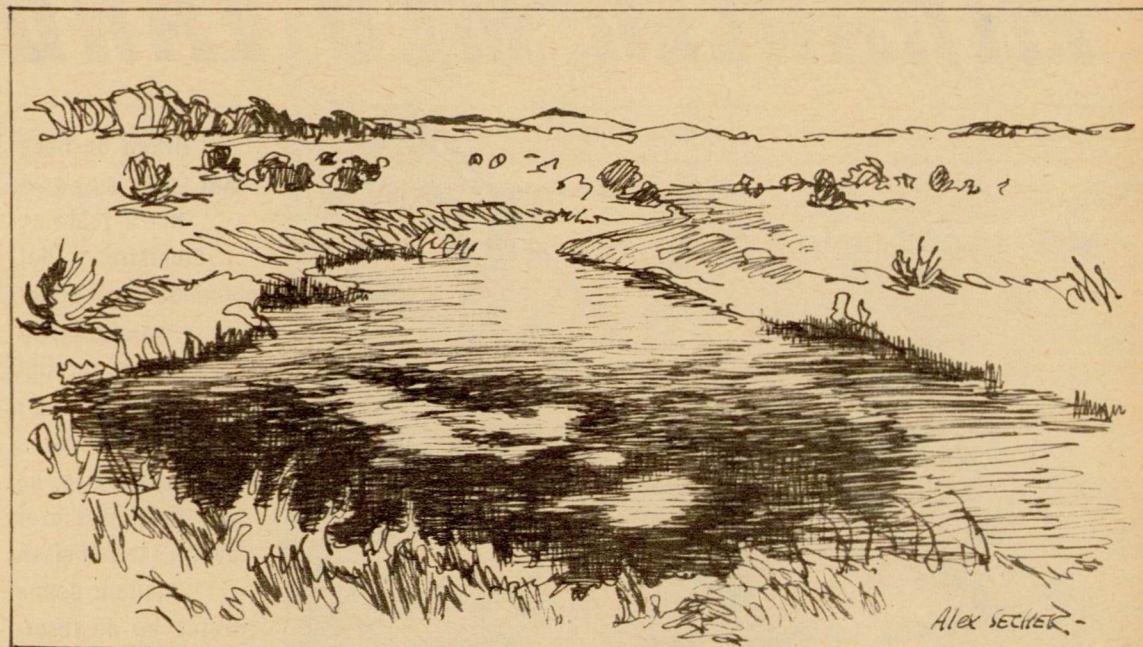
De store skove har været et godt gemmested for fredløse, som overfaldt de vejfarende og gjorde

Trolde skoven.

røvertogter til egnens byer og gårde. Men der var også andre og fornemmere folk, der gav sig af med røveri. I Ravnkilde sogn i nærheden ligger herregården Nør-lund. Den blev oprindelig ikke bygget til herreborg, men til „rø-verskjul“, hedder det ifølge et „tingsvidne“ af 1484, som engang blev fundet i godsarkivet. Røver-reden skal have bestået af et tre stokværk højt kampestenstårn, der lå på en lille holm. Indgangen var en lille dør i anden etage, til døren kom man op ad en stige, som man indvendig fra kunne trække op eller fire ned. I tårnets fod fandtes fængsler, hvor man kunne holde kræmmere indespær-ret for at afpresse dem løsepenge, i andet stokværk var der et par tarveligt udstyrede værelser, i tredje stokværk var røverkarlenes kamre og paklofter med skydeskår og små luger. Andre bygninger fandtes ikke, men røverridderens heste var opstaldet i husmands-hytter i nærheden.

I april 1406 plyndrede røver-ridderen Ludvig Munk den ældre på sin hustru Margrete Kirts til-skyndelse et bryllupstog, der var på vej fra Randers til Ålborg med

Blåkilde.

svende. De knælede for dronning Margrethe havde ingen skånsel til overs for adeligt røverpak. Ludvig Munk og hans svende blev straks klynget op i det nær-

meste bondebyer, når de blev slået i om aftenen. Ludvig Munks og Ellen Marsvins eneste datter var Kristine Munk, der blev gift med og igen skilt fra Christian den Fjerde. Hun var Leonora Christines mor.

DER er ikke mange egne i landet, som har ejet så mange helligkilder som denne del af Himmerland. På kirkegården ved den gamle Skørping kirke fandtes en af de mest berømte, Helligkorskilden, som syge valfartede til Sankt Hansaften. Man kan endnu i vore dage træffe ældre folk, som har valfartet til kilden som børn, for skikken varede ved helt til slutningen af det nittende århundrede. Så blev den gamle kilde ødelagt, måske tørrede den ud. Derimod fandt man for et års tid siden i udkanten af skoven, ved skovfogedboligen Totteruphus, en velbevaret brønd fra dronning Margrethes tid. Den blev genfundet, fordi en gammel kone kunne mindes, at dér hentede man vand i hendes barndom, når brønden ved hendes forældres hus i varme somre løb tør.

Men kilden over alle kilder, den største i landet, er Blåkilde, Villestrup ås udspring. Den ligger et stykke fra skoven i et engdrag, som man når til ad opkørte veje og stier mellem kornagre og græsmarker.

Det store væld er et forunderligt syn, man ser vandet koge op dybt nede i dets bund, det er spejlblankt og koboltblåt, men den blåhvide sandbund er i stadig bevæ-

gelse, sølvglitrende og mærkværdigt levende. Man har ment, at kilden har fået sit navn af vældets blå klarhed, men det er mere sandsynligt, at Blåkilde betyder, blotkilde, offerkilde, for en stor helligdom må denne kilde have været for vore forfædre, og vældige magter har de tilbudt i dens dyb. Da jeg var dreng, var det skik, at besøgende kastede en tiøre eller femogtyveøre ned i kedlen. Det var de sidste rester af forestillingen om det offer, man skyldte vætten i kilden.

Kilden giver 28.000 kubikmeter vand i døgnet, og hvor kommer alt det vand fra? Kommer det fra Madum sø, der ligger fire-fem km borte og tilsyneladende ikke har noget afløb? Folk her omkring tror det. Det hævdes, at søen har et underjordisk afløb, der munder ud i Blåkilde. Såvidt jeg ved, tør videnskaben ikke nægte, at det kan være muligt.

Inde i Rold skov ligger de dejlige småsøer Store Øksø og Mossø. Vandet i den skov- og sivomkransede Store Øksø er rødligt på grund af tørvegrundens humuslag, mens Madum sø er klart og blåt og undertiden skinende som perlemor. Der er en forunderlig melankolsk skønhed over denne sø mellem skove, enge og hedebacker. Og følger man fra Rold skov, Madum sø og Blåkilde, Villestrup å over Brøndbjerg og Vrå, over hede og forbi kæmpehøje og brede egne, til åen munder ud i Mariager fjord, har man været i et meget gammelt og skønt Himmerland. HANS KIRK

flere rige købmænd og væbnede ryttere i følget. Han dræbte nogle af bryllupsgæsterne og tog resten til fange, men uheldigvis for ham var dronning Margrethe på den tid i Jylland. Hun var en resolut dame, og da hun hørte om begivenheden, lod hun en „dobbelt kartove“ hente i Ålborg. Den blev af seksten stude slæbt den lange vej og bragt i stilling foran det uindtagelige tårn. Mens dronningen og den unge kong Erik sammen med bisperne fra Børglum og Århus og et talrigt følge af riddere så til, blev der løst seks skud fra kartoven mod tårnet. Så blev stigen hisset ned, og fru Margrete Kirt med sine to sortklædte småpiger kom ned, fulgt af ridder Munk og hans

meste træ, hans enke blev dømt til bøder og skadeserstatning, og „røverskjulet“ blev brændt.

Et par hundrede år efter at dronning Margrethe havde ladet røverridderen hænge, ejedes Nør-lund af en anden Ludvig Munk, der var lensmand i Trondhjem. Han var oppe i årene, da han friede til den unge, rige Ellen Marsvin, men hun ville kun have ham, hvis han i sumpen her ved Nør-lund, hvor hun kastede sin handske, opførte en borg med et tårn så højt, at man fra dets tinde kunne se Budolfi kirke i Ålborg. Det tog ti år, fortæller overleveringen, så stod borgen færdig med tre fløje på tre etager, med høje tårne, og med „kobberporte“, hvis drøn kunne høres i de nær-

MIRAKLER MED VAND OG JORD

Inde i Hula-sumpens kanalsystem brydes ensformigheden af store muddermaskiners konturer. I baggrunden Syriens bjerge.

Ørken og hede
skal fryde sig, øde-
mark juble og
blomstre... det
glødende sand bliver
vanddrag, til
kildevæld tørstigt
land (Esaias 35. kap.)
Således profeteres
i Esaias bog, og
man forbløffes over
overensstemmelsen
mellem denne
profeti og de resul-
tater, der på
ti år er opnået i den
israelske stat,
skriver redaktør
Eggert Nielsen efter
et besøg i Israel.

første effektive skridt er allerede taget i Yarkon-Negev rørledningen (den svære trukne sorte streg på kortet). Dette er ikke mindre end et studium af et af verdens dristigste landindvindings- og landudvindingsarbejder – meget nær i karakter med det berømte Tennessee Valley projekt i USA, ikke mindst af den grund, at her planer er undfanget af samme mand, den amerikanske ingeniør Lowdermilk. Under en tilfældig flyvning ind over Palæstina i 1939, bemærkede han sig dels det forvundet havde medført, dels – og navnlig de overraskende chancer, Palæstinas dommelige terrænforhold byder på.

Det fremgår af et tydeligt eksemplar. Hvorfor er Det døde Hav så salt, at et menneske kan ligge livløs på overfladen og ikke at synke? Fordi Jordanflodens vand er flydt ud i Det døde Hav i årtusinder og ikke at kunne slippe væk. Det døde Hav ligger dybere end noget andet sted på jorden, 400 meter under havets overflade. Den største afgang af vand sker ved fordampning. I modsætning hertil ligger Jordans klippemassiv – halvt oppe i Libanons klippemassiv – skillige hundrede meter over havet. Derfor, altså sige, at den sprække i jorden, som

VAND og jord er Israels råstoffer. Det er en kendsgerning, at det lille, indeklemte jødiske samfund i de blot ti år, staten Israel har bestået, skabte mirakler ved disse elementers hjælp – til trods for den ofte gentagne påstand, at jøder skyer bønder arbejde. Engang har Palæstina sikkert været landet, der flød med mælk og honning. De gamle kulturfolk i disse egne vidste, hvordan de skulle udnytte hver dråbe vand, så solheden blev til velsignelse i stedet for til forbandelse. Men med kulturlivets sammenbrud under de erobringstogter, som skyllede hen over Palæstinas hærgede jord, gik årtusinders vandingsteknik til grunde, og den endelige arabiske bosættelse bidrog ikke til at genoprette forsømmelserne, fordi de arabiske bønder livsform op til vort århundrede var en halvnomadisk hyrdekultur, og de enorme jorder af får og geder fortsatte vandalismen.

Siden den jødiske kolonisation begyndte og navnlig efter den israelske statsdannelse er jorddyrkelsen igen sat i højsædet, og ingen, som har set de nuværende israelske områder for blot 25 år siden, vil tro sine egne øjne ved synet af øjeblikkets frodighed. Selv på stenede bjergskråninger er plantet skov.

Bortset fra appelsin- og citronplantager

stod overrisslingsteknikken endnu i 1948–49 langt tilbage. For grønsager er den i dag firedoblet, for industriplanter 100-doblet, for kornafgrøder dobbelt 150 gange og for andre afgrøder som bananer, vin m. m. tredoblet. Hele det overrissede areal er blevet tre gange så stort.

Alligevel er man kun ved begyndelsen. Der findes i Israel stadig vandløst, d. v. s. fuldstændig ufrugtbart terræn i et område på 2,3 mill. dunams (1 dunam = 1000 m²) ca. 2½ gang mere end det for tiden overrissede. Langt den største part af det vandløse terræn findes i Negev-ørkenen, en trekantet kolos syd for det sønderdelte Palæstina, næsten lige så stort som det for tiden beboede Israel. Beersheba, Abrahams stad, nu en by på 40.000 mennesker, ligger på grænselinjen til Negev.

Kan der skaffes vand, vil Negev imidlertid blive et af Israels yderigste områder, fordi overfladen er det frugtbare løss, afsat i en forhistorisk periode. Der vil kunne bo 4–5 millioner mennesker i Israel mod knapt 2 millioner i dag, og Israels eksistens som nation ville med et slag være befæstet. Esajas' profeti, gengivet ovenstående, ville være gået i opfyldelse.

Derfor er det blevet en nationalsag fremfor nogen at skaffe vand til Negev, og det

Svært bevæbnede israelske vagtposter ved indgangen til den pigtrindhegnede Hula-farm – til beskyttelse mod arabiske overrumplinger.

fordrer Jordans vand, har et enestående fald, og denne faldhøjdes muligheder for teknisk udnyttelse bemærkede Lowdermilk sig, samtidig med at han klart kunne se, at hvis de tre floder Jordans, Yarmuks og Yarkons vand plus alle kilders og bjergstrømmes vand kunne udnyttes i Samarias og Jordan-dalens vandfattige terræner, men navnlig i Negev-ørkenen, ville et Eldorado opstå i stedet for ørkener og stenede stepper.

Desværre standsede krigen projekteringen, og efterkrigstidens fejder mellem arabere og jøder, samt Palæstinas endelige deling, hindrede den samlede plans udførelse.

Men endnu er der nok tilbage til at forbløffe verden. Generalplanens enkelte dele bliver nu realiseret et efter et. De to hidtil største projekter har bestået i at „malke“ Yarkon-floden, den eneste flod, som gennemskærer det midterste Palæstina, og som i årtusinder har væltet sit vand ud i Middelhavet til ingen nytte. Den gren af projektet, som markeres af den svære sortlinje på kortet, er allerede i funktion, den anden (rød) bliver færdig i år. De to ledninger fører begge vand ned til Negev, men er alligevel meget forskellige. På hvert sit område begynder de med at tappe vandet direkte fra flodens udspring ved Rosh Hain i Judæas bjerge. Den ene rørledning (den sorte) fører kildevandet direkte mod syd til den del af Negev (forneden på kortet), som ligger lige op ad det berømte uro-center Gaza. Den anden optager først på sin vej mod kysten en række spredte tilløb, knækker derefter af mod syd og modtager hele beholdningen af storbyen Tel-Avivs rensede og filtrerede kloak- og spildevand (som er godt nok til overrisling), afliver senere lidt af vandet til reservoarer ude i det gamle Filisterlands sandede kystarealer (som også skal opdyrkes), hvorefter vandet pumpes op i den højere liggende del af Negev mod øst.

På vejen har begge ledninger løbet igennem eller haft kontakt med adskillige vandreservoarer (ses på kortet), bygget som kæmpemæssige cementbeholdere, hvoraf den sydligste og største ved Tekuma kan rumme 200.000 kubikmeter, som i finere og finere forgreninger kan spredes ud over hele det nordvestlige Negev. De store kunstige søer betyder også en stærk tilvækst til fiskeriet.

Tilbage af Yarkon, tidligere et yndet udflugtssted for Tel Avivs indbyggere, bliver ikke stort andet end en grøft med kun en trediedel af den normale vandmængde, lige nok til hovedstadens vandforsyning og til at holde flodlejet vedlige, men næppe nok at sejle søndagsture på.

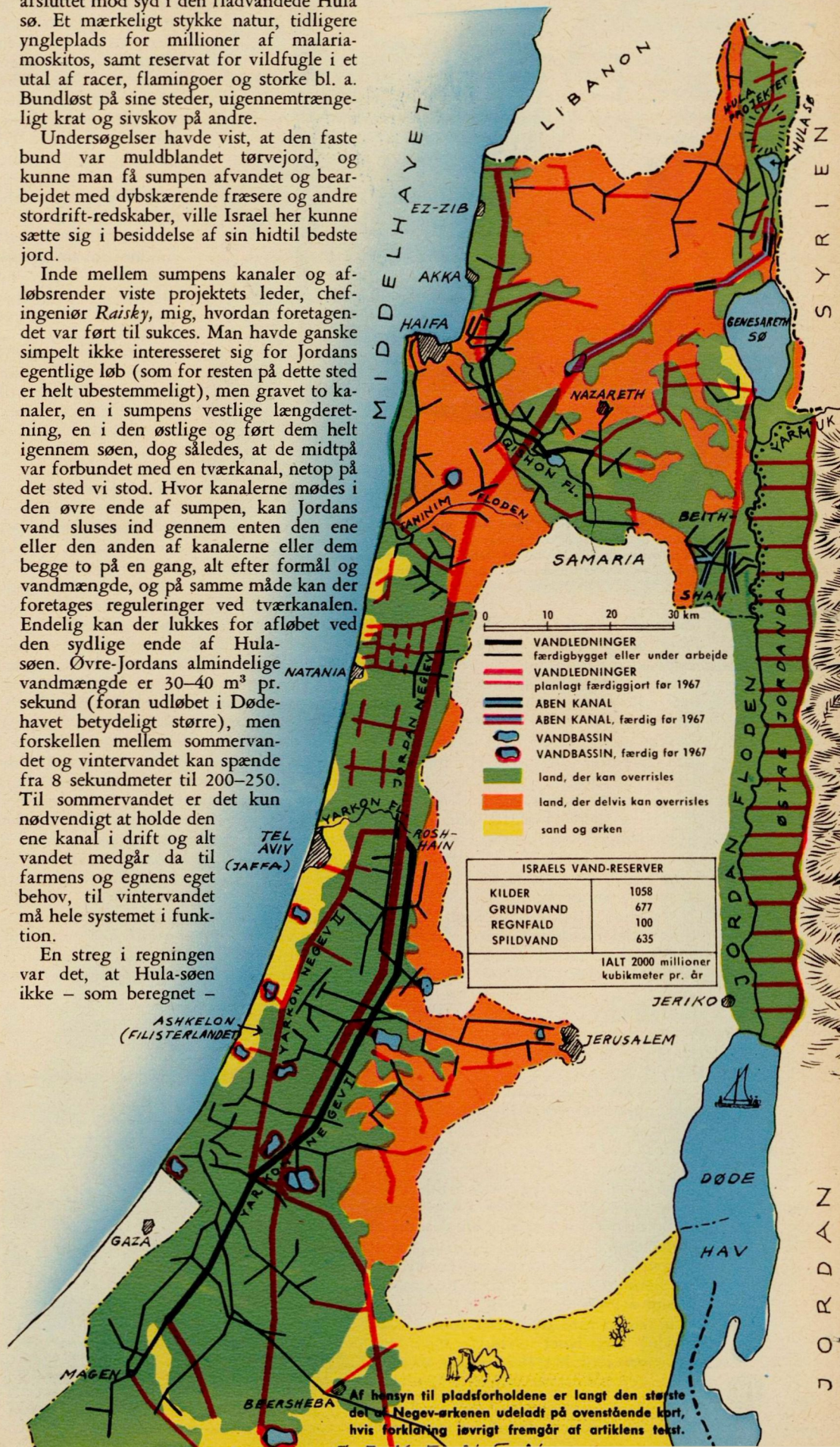
Det tredje større afsnit i projektet skal man helt op i den øverste snip af Galilæa (Dan-stammens land) for at tage i øjesyn. Ude bag en sivskov, i et område, som tydeligt bærer sumpens præg, nåede jeg en sen eftermiddag i februar frem til landbrugsbygninger, omgivet af pigtrådshegn, bevogtet af mænd med skarpladte maskinpistoler, d. v. s. arbejdere, ikke soldater. I Israel er alle under våben, især på dette sted, hvor man finder sig op under Syriens og Jordans grænser, og frygter besøg af fjendtlige snigpatruljer. Jeg var gæst i Hula-projektets hovedkvarter.

Det er et af naturens mærkelige luner, at Jordanfloden, inden den styrter sig ned i Genesareth sø, snekler sig gennem et langstrakt terræn uden fald. Herved er skabt en mægtig sump på 60.000 dunam, afsluttet mod syd i den fladvandede Hula sø. Et mærkeligt stykke natur, tidligere yngleplads for millioner af malaria-moskitos, samt reservat for vildfugle i et utal af racer, flamingoer og storke bl. a. Bundløst på sine steder, uigennemtrængeligt krat og sivskov på andre.

Undersøgelser havde vist, at den faste bund var muldblandet tørvejord, og kunne man få sumpen afvandet og bearbejdet med dybskærende fræsere og andre stordrift-redskaber, ville Israel her kunne sætte sig i besiddelse af sin hidtil bedste jord.

Inde mellem sumpens kanaler og afløbsrender viste projektets leder, chefingeniør Raisky, mig, hvordan foretagendet var ført til succes. Man havde ganske simpelt ikke interesseret sig for Jordans egentlige løb (som for resten på dette sted er helt ubestemmeligt), men gravet to kanaler, en i sumpens vestlige længderetning, en i den østlige og ført dem helt igennem søen, dog således, at de midtpå var forbundet med en tværkanal, netop på det sted vi stod. Hvor kanalerne mødes i den øvre ende af sumpen, kan Jordans vand sluses ind gennem enten den ene eller den anden af kanalerne eller dem begge to på en gang, alt efter formål og vandmængde, og på samme måde kan der foretages reguleringer ved tværkanalen. Endelig kan der lukkes for afløbet ved den sydlige ende af Hula-søen. Øvre-Jordans almindelige vandmængde er 30-40 m³ pr. sekund (foran udløbet i Dødehavet betydeligt større), men forskellen mellem sommervandet og vintervandet kan spænde fra 8 sekundmeter til 200-250. Til sommervandet er det kun nødvendigt at holde den ene kanal i drift og alt vandet medgår da til farmens og egnens eget behov, til vintervandet må hele systemet i funktion.

En streg i regningen var det, at Hula-søen ikke – som beregnet –

Af hensyn til pladsforholdene er langt den største del af Negev-ørkenen udeladt på ovenstående kort, hvis forklaring iøvrigt fremgår af artiklens tekst.

PA JORDAN-SIDEN. En araber i færd med opmålinger i Yarmukfloden, hvor en af de store opdæmninger skal placeres. Yarmuk-Jordan-projektet menes at sikre vand til overrisling af 100.000 tdr. land jord, nok til bosættelse af 100.000-150.000 mennesker, hvorved problemet om fast bosættelse af de fleste arabiske flygtninge i Jordan kan løses.

tømtes for vand, da afløbet blev åbnet. Efter beregningerne skulle kun ca. en femtedel af det oprindelige 14.000 dunam store sø-areal blive stående vandfyldt – lige nok til at bevare det særprægede fugleliv intakt – men vandstanden er hidtil ikke sunket mere, end at søen løber fuld igen efter tung regn. Hr. Raisky tog det med sindsro.

– Vent til sommer, når søen tørrer ud, så skal vi snart få rensat kanalerne for de hindringer, som stopper. Næste år er søen væk.

En underlig verden at stå i herude i de afvandede sumpe fjernt fra alfarvej. Alt er så uendelig stille og forladt. Kun de store muddermaskiner i kanalerne bryder de uendelige flader. Langt ude i synskredsen svæver Hermonbjergets snekuppel over bjergmassivet, og man ser lige lugt over i Syriens og Jordans randbjerge. Ingen vej for en rask lille overrumplings-aktion. Derfor er der våben i hvert et hus.

De svære landbrugsmaskiner i muntre gule og røde kulører står opmarcheret som et helt armekorps, vældige kræfter skal til for at rive den svære sumpjord op, men man behøver ikke at være meget landmand for at se på de allerede behandlede marker, at her er grøde for alle pengene. Med tulipanløg har man allerede gjort så overbevisende erfaringer, at man drømmer om at slå Holland på verdensmarkedet. Bomuld menes at blive den dominerende afgrøde.

En eneste fare truer: At jorden skal brænde! Det lyder utroligt, men den svære tørvejord har flere steder været i brand, den alvorligste varede i flere må-

neder. Nu er et underjordisk vandingssystem imidlertid så effektivt anlagt, at enhver brand med garanti kan kvæles på mindre end en uge. Den fede jord kan alligevel ikke overrisles på almindelig måde ovenfra, men skal tilføres vand under overfladen. Til gengæld skulle den, selv uden gødning, kunne yde det dobbelte af normal jord.

Af de 60.000 nyindvundne dunam sumpjord, blev den ene halvdel i yderkanten fordelt til de omliggende kolonier, mens de 30.000 dunam i midten drives som statsfarm af hensyn til de særlige krav til vandingsteknik.

Havet ind i Jordan-dalen?

Med de stabiliserede afløbsforhold syd for Hula-søen er det derefter muligt at fuldende generalplanens største projekt,

Jordan-Negev-ledningens konstruktion.

Det vil praktisk talt sige, at hele Jordan afskæres og drejes mod vest i åben kanal i retning mod en kunstig sø af store dimensioner nordvest for Nazareth. Trods Galilæas bjerge og dale er der netop på denne strækning en sådan jævnhed i terrænet (det var en af de gamle indfaldsveje for østens erobrere), at vandet kan ledes nogenlunde uhindret frem. Som det videre fremgår af kortet, skal vandet sønden for Nazareth-reservoirret føres i rør på langs ned gennem Israel, munde ud ved Beersheba i Negev og herfra fordeles ud over ørkenen.

Faldhøjden ved Genezareth søs nordende vil blive udnyttet til fremstilling af elektrisk kraft. Men ved den sydlige ende af Genezareth sø har det fjendtlige for-

hold til de arabiske stater skabt et hidtil uløseligt problem. Den oprindelige plan forudsatte, at den vandrigeste af alle tiløb til Jordan, Yarmuk-floden, skulle drejes ind i Genezareth sø. Herved ville søen blive gjort til et kæmpereservoir for overrisling af vældige arealer i Israel og kongeriget Jordan, i sidstnævnte land den næsten ørkenagtige østre Jordandal og det tørre Samarialand (på kortet den hvide lomme, som skærer sig ind mellem Nord- og Syd-Israel). Hidtil er kun sket det, at Israel for sin egen part har opdammet den sydlige del af Genezareth sø og bruger vandet herfra til at vande den berømte Beitshan-kile i trekanten mellem Jordan og Samaria. Nu taler al sandsynlighed for, at Jordans regering, som råder over Yarmuks løb, i stedet for at dreje floden ind i Genezareth sø sender den i kanal ned langs de stejle Gileads og Moabs bjerge (den røde linje i kortets yderste højre kant), så dens vand kan spredes ud over det – trods frugtbar jordbund – trøstesløst fattige dalstrøg mellem bjergene og Jordan-floden. Selve Jordan-floden vil derefter ikke være stort andet end en grøft. Vil Israel så bygge den kanal fra Middelhavet ned til Jordan, som allerede forudsættes i Lowdermilks store plan og erstatte Jordans vand med havvand, da Det døde Hav ellers vil tørre ud? Det kan gøres lempeligt ved et sluseanlæg, og samtidig kan vandet som følge af terrænfaldet drive et kraftværk af vældige dimensioner. Et gruppevækkende tankeeksperiment er det at forestille sig, hvad der ville ske, hvis man pludselig slap havet ind i den kæmpespalte i jorden, som Jordan-dalen i virkeligheden er, 400 meter under havets overflade. Havet er kun 80 km fra Jordan-floden.

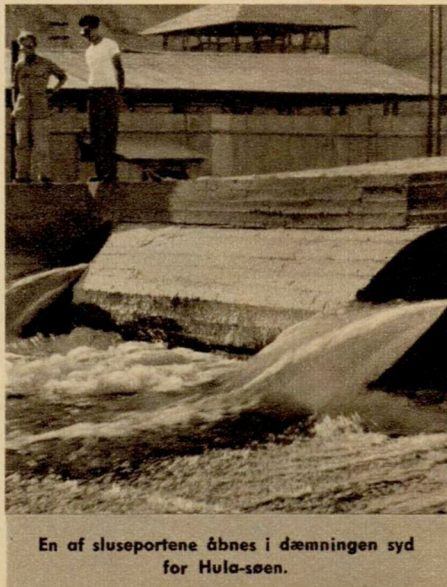
Hver eneste dråbe vand skal udnyttes

Tilsvarende problemer har fjendskabet med de arabiske stater skabt oppe i Jordans kildeområde, hvor det eneste rigtige ville være at forene Libanons bjergstrøm Litani (ender til ingen nytte ude i Middelhavet) med Jordans kildekompleks, hvorved store overrislingsfordele ville komme både Libanon og Nord-Galilæa til gode. Nu har man måttet nøjes med en lokal ordning i de nordgalilæiske bjerge. Blandt mange andre lokale ordninger skal nævnes Quishon dal-projektet, som forsyner Palæstinas mest berømte landområde Jesreel-sletten bl. a. fra en vældig kunstig sø, placeret i den vestlige del af sletten.

Alle disse lokale projekter skal til aller- sidst tilsluttes det samlede system.

Parolen er den, at hver eneste dråbe vand skal bruges, ikke blot fra kilder og floder, men der skal bores dybt ned i undergrunden for at hente grundvandet op (særlig i Negev), alt spildevand skal udnyttes endnu engang, og overfladevandet fra novembers, decembers og januars voldsomme regnskyl opsamles på forskellig vis til udnyttelse om sommeren.

Ved 10 års festen i København for den nye stats beståen sagde Israels minister Avnon, at Israel i sine bestræbelser for at få ørkenen til at blomstre havde hentet inspiration i Dalgas' ord: Hvad udad tabes, skal indad vindes.

En af sluseportene åbnes i dæmningen syd for Hula-søen.

DER findes ikke ret mange ting, som man ikke nu om stunder kan købe på afbetaling. Det nyeste er, at man nu kan købe selskabsrejser på afbetaling, og også f. eks. førerbevis til bil. Og hermed er man jo langt udover det, der er den egentlige afbetalings-handels grundlag og mening: At køberen først rigtig ejer tingene, når den sidste rate er betalt.

Der er mange tegn på, hvorledes afbetalingshandelen breder sig – og ofte mere, end godt er. Alene i København ender 30–35.000 afbetalingshandeler årligt i fogedretten – *det er omkring hundrede om dagen!* Og endda er vi vel på dette område for „underudviklede“ at regne herhjemme. I USA, f. eks., hvor afbetalingshandelen rigtig er sat i system, lancerede man for et par år siden standardiserede bryllupsrejser på afbetaling (det forudsættes vel, at ægteskabet holder i hvert fald til sidste rate er betalt!), og som det allernyeste kan man blive ejer af en aktiepost – med 10 procent i udbetaling og resten i små månedlige afdrag. Amerikanernes samlede afbetalingsgæld var ved sidste årskifte 34 milliarder dollars, hvortil kom 10 milliarder i andre former for forbrugerkredit.

ET TIDENS TEGN. Selve afbetalingssystemet er såmænd ikke mere end hundrede år gammelt. Omkring den første verdenskrig slog det igennem i de fleste lande, men det er først i de senere år, at det har taget så voldsomt et opsving. Endnu midt i 1930'erne konstaterede professor *Alf Ross* i en bog, at afbetalings-systemet havde en ret ringe udbredelse i Danmark målt i forhold til den samlede omsætning, og at det var præget af en vis social mindreværdighed; der var indenfor den borgerlige mellemklasse kun ringe agtelse for denne måde at købe på. Disse ord gælder bestemt ikke længere.

Alligevel har mange stadig betænkeligheder ved afbetalingen som princip. Og der er vel heller ingen anden form for handel, der som afbetalingen gennem årene er blevet både stærkt forkæret og energisk opreklameret. Begge dele i og for sig med god grund!

ALT KAN KØBES PÅ AFBETALING

Vist har afbetalingshandelen gode sider. Den har gjort det muligt for meget brede forbrugerkredse at anskaffe ting, som de ellers ikke kunne gøre sig håb om at købe. Herved er en stor og billigere produktion blevet mulig for de varer, som folk køber på afbetaling, og der er sket en delvis omlægning af vort forbrug fra dagligdagens tillokkende småartikler til afbetalingskøbets mere varige og gedigne anskaffelser.

Masser af gange er afbetaling taget i brug, når landmænd, håndværkere eller mindre industridrivende skal anskaffe nye maskiner o. s. v. Her har systemet altså ligefrem virket til at øge produktionen. Og på samme måde: De ting, vi omgiver os med i

MEN

alt for ofte går det galt:
Alene i København ender 35.000 afbetalingskontrakter årligt i fogedretten.

det daglige, har jo betydning for vort velvære og dermed for arbejdsydelsen – og det lige så stor betydning, selv om tingene er købt på afbetaling. Også i denne henseende har systemet altså værdi både for vor private og for samfundets økonomi. *Det internationale Andelsforbund* har også i en redegørelse herom fornyligt betegnet afbetalingshandelen som en integrerende del af den moderne økonomi, der hænger sammen med den stigende levestandard og de stabile forhold på arbejdsmarkedet.

OGSÅ SVAGHEDER ER DER NOK AF. Men så er der heller ikke flere blomster til afbeta-

lingssystemet! Og svagheder ved systemet er ikke svære at finde. Masser af familier har rodet sig ind i håbløse økonomiske forhold, fordi afbetalingens små månedlige afdrag har fristet dem til at anskaffe alt for mange ting på én gang, og fordi indtægterne jo så let kan svigte en tid, medens afdragenes krav står fast.

Også samvittighedsløse afbetalingsfirmaer findes der adskillige af – firmaer, som lever højt på den triste kendsgerning, at masser af mennesker er alt for ukritiske med, hvad de sætter deres underskrift på.

Og kun de færreste gør sig jo klart, hvad afbetalings-systemet koster i renteudgift. Et populært kontosystem for konfektion fordeler købesummen over 10 måneder og lægger 10 pct. på prisen som „finansieringstillæg“. Herved kommer køberen reelt til at betale 24 procent i årsrente – det er otte gange så meget, som man får af sine penge på en almindelig bankbog! De finansieringstabeller, som motorbranchen arbejder med ved salg på afbetaling (veksler), giver en effektiv årlig rente på 20 procent. Og man kan købe et fjernsyn på afbetaling for knap 50 kr. om måneden (billigt, ikke sandt?); sælgeren beregner sig $\frac{3}{4}$ procent i månedlig rente, tilsyneladende kun halvdelen af, hvad selve Det kongelige Assistenthus tager. Inden dette fjernsyn nogensinde tilhører køberen (det varer tre år), har han betalt en ekstra fjerdedel af kontantprisen i rent rentetillæg!

AFBETALINGENS „FÆRDELS-REGLER“. Rentetillægget er der ikke meget at gøre ved, for ågerparagraffen i den danske straffelov er meget vag. Men der findes andre slags misbrug af afbetalingssystemet, og for at beskytte køberen, som jo altid er den svagere part, indførtes allerede i 1917 en afbetalingslov, hvis nyeste udgave er fra 1954.

Ifølge denne lov kræves visse formaliteter overholdt, for at der kan være tale om rigtigt afbetalingskøb. Der skal være skriftlig kontrakt, hvoraf køberen skal have en genpart. I kontrakten skal terminen og afdrag være opstillet, og der skal udtrykkeligt stå, at køberen først ejer tingene, når hele summen er betalt. Ud-

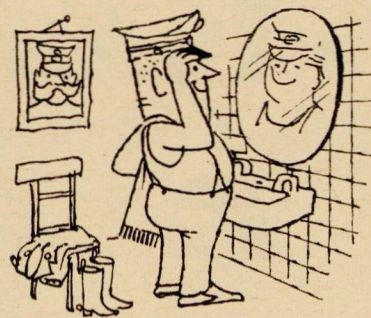

Den er CELINETT stivet -
og skånet mod vaskeslid

CELINETT-stivet tøj krøller mindre, klæber ikke ved strygejernet, giver renere og klarere farver – og er lettere at vaske næste gang.

- også til nylon og taft

Celinett
FRA BRUGSEN

Et spejlbillede
på rigtig barbering

Det fine Regina blad tager helt tilbunds og gør ansigtet til et spejlbillede på rigtig barbering. Husk også Regina til ferieturen.

Regina

Regina Guld
0,10 mm 10 øre
Regina Blå (med
slids) 0,10 mm
10 øre
Regina Diamant
0,08 mm 15 øre
Regina Hulsleb
15 øre

i BRUGSEN

betalingen – som skal præsteres, før køberen får tingen udleveret – skal være mindst 15 pct. af købesummen, dog mindst $\frac{1}{12}$ hvis købet afvikles inden ét år, og ved bogkøb mindst svarende til et månedsafdrag. Når der købes motor-køretøjer, skal mindst 40 pct. af købesummen udbetales.

Hvis alt dette ikke er opfyldt, kan sælgeren ikke uden videre tage tingene tilbage, i det tilfælde at et afdrag udebliver. Og selv hvis alt det er i orden, skal der mere til, før sælgeren må gå så vidt:

Sælgeren kan først foretage sig noget, når køberen er udeblevet med et beløb 14 dage efter dets forfaldstid, og såfremt beløbet udgør mindst en tiendedel af afbetalingsprisen; hvis der er tale om mere end ét afdrag, er det dog nok, at beløbet udgør $\frac{1}{20}$ af prisen. Og hvis de penge, der udebliver, udgør det eller de sidste afdrag, er situationen – uanset beløbets størrelse – også kritisk.

Kontrakten vil ofte bestemme, at nu forfalder hele restbeløbet til betaling. Og sælgeren vil gerne tage skridt til at få den solgte ting tilbage. Der er dog en bremse endnu: Hvis køberen inden tilbagetagelsen betaler det forsin-

kede beløb med tillæg af renter og sælgerens evt. omkostninger, kan denne ikke kræve hele kontrakten udbetalt eller tingen tilbage, såfremt dette „ville virke ubilligt“. Og fogeden (dommeren i fogedretten) kan udsætte tilbagetagelsen i indtil 4 måneder, hvis køberen på grund af sygdom, arbejdsløshed eller lignende er kommet i forbigående økonomiske vanskeligheder.

Alligevel ender det ofte med, at tingen tages tilbage med fogedens hjælp. Det betyder *altid* et tab for køberen. Men tabet kan dog endnu begrænses, og fogeden har pligt til at vejlede køberen herom.

Der skal foretages en opgørelse. Tingens værdi (d. v. s. hvad den igen kan sælges for) skal regnes køberen til gode. På den anden side skal sælgeren have dækning for de ubetalte afdrag (minus et afslag, fordi der nu regnes med kontantprisen), renter og nødvendige omkostninger. Alene de sidste kan hurtigt løbe så højt op, at der ikke bliver mange øre tilovers til køberen, ja ofte bliver der underskud. Men ved at dække dette underskud plus tingens værdi ved tilbagetagelsen kan køberen endnu i fjorten dage indløse den købte ting.

FLASKEGAS

har mange anvendelsesmuligheder i hjemmet

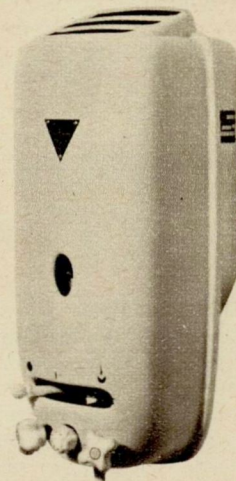
MAN regner i dag med, at cirka hver fjerde af Danmarks indbyggere får kogt sin mad ved hjælp af flaskegas. For ti år siden, da flaskegassen begyndte at vinde frem herhjemme, var forbrugertallet blot at tælle i nogle tusinder.

Hvad er grunden til denne rivende udvikling? Og hvad er egentlig flaskegas for noget? Lad os begynde med det sidste. Flaskegassen er så at sige fløden på mælken i olieraffineringen; den er et af de første produkter, der udskilles, når olien ved opvarmning bliver spaltet. Flaskegassen består af to kulbrinter: butan og propan, og det er flaskegas-forbrugerens fordel, at disse stoffer ved lavt tryk kan presses sammen til flydende form. Herved optager de for det første et ringe rumfang, og for det andet bliver de velegnede til transport i stålbeholdere. Og flaskegassens store udbredelse skyldes netop, at den er så nem at transportere. Og at den har udviklet sig med særlig rivende fart i Danmark, hvor vi fra begyndelsen ingen raffinaderier havde, skyldes vort udmærkede vejnet med deraf følgende billige fragtomkostninger for forbrugerne.

En anden grund til flaskegassens enorme udbredelse er dens stadig stigende anvendelsesmuligheder. For ti år siden kendte man kun et stort og et lille gasapparat, i dag køber de fleste straks ved

anskaffelsen af flaskegas et moderne komfur med ovn, termostad, glasrude i ovnlågen etc.

De stigende krav til hygiejne har medført, at mange også anskaffer sig et flaskegasdrevet varmtvandsanlæg. Det er en flaskegasovn, der automatisk tænder og slukker for gassen, når man åbner og lukker varmtvands-hanen. De første sekunder er vandet koldt, men det opnår lynhurtigt den varmegrad, som ovnen er indstillet på, og da ovnen selv slukker igen, når man lukker for hanen, er dette både en praktisk og billig måde at skaffe sig varmt vand på. Disse gennemstrøm-

Gennemstrømningsovnen leverer varmt vand.

Stafet CALPRETA

- den strygefri kvalitetsskjorte

ET FDB-PRODUKT

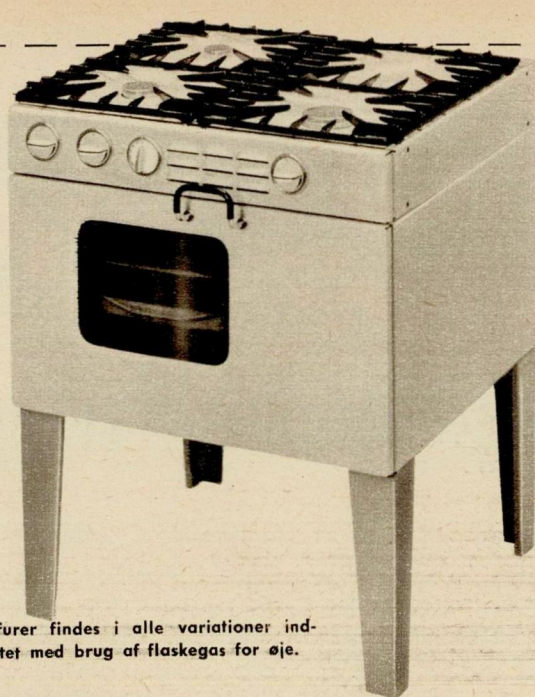
Carlo og Columbus
af Rune Andréasson

KOMMANDANTEN
PÅ FORTET HAR
FÆNGSLET
STJERNEØJE

OG CARLOS
FLYVENDE
TÆPPE ER
BRÆNDT.

Man bruger
flaskegas
til mange formå
i hjemmet,
men hvad skal
man især
passe på, når
man har
flaskegas?

Komfurer findes i alle variationer indrettet med brug af flaskegas for øje.

ningsovnene har ikke alene vundet indpas i badeværelser og køkkener, men også i staldene, hvor de leverer varmt vand til håndvask og rengøring af malkemaskiner. Fordi flaskegassen aldrig svigter, er den også velegnet til kyllingemødre, kartoffelkogning etc.

En anden nyttig anvendelse er til opvarmning af emaljerede gruekedler, der undertiden også

benyttes til madlavning i større portioner. Men endnu større rettighed har flaskegassen til opvarmning i overgangstiden forår og efterår, idet man har nemme, små, transportable ovne, der er uhyre billige i drift. Også lamperne med de infrarøde stråler er velegnede til en hurtig opvarmning af større eller mindre rum.

Det siger sig selv, at flaskegassen har vundet stor udbredelse i havekolonier og sommerhuse, først og fremmest til madlavning og opvarmning, men også til belysning, idet der stadig kommer fikser og smukkere gaslamper frem. Og som del af teltudstyret er de små camping-sæt blevet mere og mere almindelige.

Hvad man skal passe på

Ethvert gode har også sine ulemper, og hvad flaskegassen angår, er vel en af de største den, at den er for nem at installere og derfor indbyder til „hjemme-

lavede" installationer, der tit er sikkerhedsmæssigt uforvarlige og derfor også ulovlige.

Også den kendsgerning, at flaskegassen i modsætning til bygassen er tungere end luften, kan have uheldige følger. Mange forsøger at anbringe deres gasflasker i kælderen og glemmer, at spildt gas bliver stående og derved kan give anledning til eksplosioner.

Der sker heldigvis meget få ulykker med flaskegas, men det synes som om en af de hyppigste ulykkesårsager er, at forbrugeren skifter over til en ny flaske i køkkenet og glemmer, at spildt gas løber langs med gulvet og kan suges ind f. eks. i et brændende komfur. Der må derfor aldrig udskiftes gasflasker i nærheden af åben ild, og har man mistanke om, at anlægget har en utæthed, undersøger man det ved at smøre lidt sæbevand på det sted, hvor man mener, der er en utæthed. Findes denne, vil der danne sig en sæbeboble over utætheden. I sådanne tilfælde lukker man for ventilen til flasken og lader den pågældende forhandler tage sig af flasken, hvis det er den, der er noget i vejen med.

Pas på gaslangen

Drejer det sig derimod om en utæthed i selve installationen, er det meget ofte, fordi man har anvendt almindelige gummislanger, der ædes op af flaskegassen. I flaskegasinstallationer må kun anvendes de af firmaerne anbefalede syntetiske slanger, og det er klogt at udskifte disse, lidt før det er strengt nødvendigt.

Hvor man kan komme af sted med det, er det klogt at anbringe gasflaskerne uden for huset i aflåst, brandfrit skab og ligefrem føre gassen ind i huset gennem en rørledning. I mange tilfælde kan det betale sig at skifte over til større flasker, der også giver en billigere pris pr. kg.

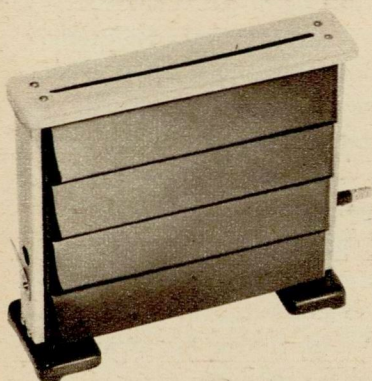
Hvad koster flaskegassen?

Med flaskegasanlægget har man så at sige sit eget gasværk, det vil sige, man er selvfor-synende. Men hvis man ikke vil risikere pludselig at stå uden gas i huset, vil det være klogt

straks fra starten at anskaffe to flasker og notabene: huske at udskifte hver enkelt flaske, så snart den er tom.

Sammenligner man prisen for flaskegas med kulfas, ligger den første en ubetydelighed højere, end de billigste kulgasværkers i storbyerne, mens de mindre værker ikke kan konkurrere, og det samme kan i endnu højere grad siges om elektricitet. Står man over for valget mellem elektrisk kogning og flaskegas, gør specialudstyret til elektricitet, at anskaffelsen stort set kommer på det dobbelte, hvis man vælger elektricitet.

De forskellige flaskegasfirmaer har i sin tid med hvert anlæg udsendt udførlige brugsanvisninger og forsigtighedsregler, det vil være klogt at gennemlæse disse engang imellem og først og fremmest sørge for at give den nødvendige instruktion, hvis man får fremmed hjælp i huset. Og lad iøvrigt med mellemrum leverandøren se anlægget efter; sådanne eftersyn er i almindelighed gratis.

Ovnen er nyttig i overgangstiden om foråret og efteråret.

-ih, hvor er jeg glad for mine

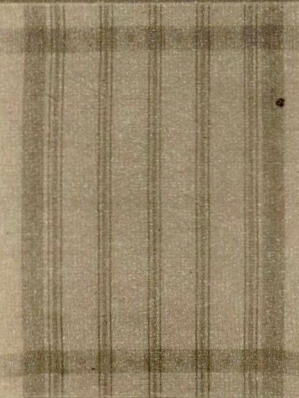
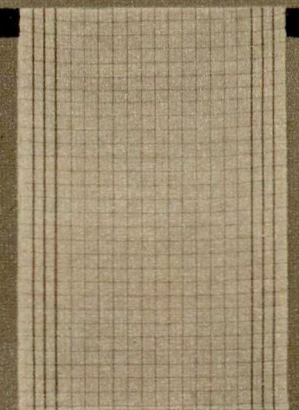
COWBOY · BUKSER

..... fra

NOGET OM VISKESTYKKER OG SAMVITTIGHEDSNAG

FORAN MIG ligger tre viskestykker. Det første er et halvlinned, koster 1,85 kr. Det andet, også halvlinned – kun lidt kraftigere og hårdere at føle på – koster 4,50 kr., altså mere end dobbelt så dyrt som nr. et. Det tredje er et hellinned, svært damaskesvævet viskestykke i raffineret mønster med gyldne striber. Det koster 8 kroner. De er alle af samme størrelse og kan alle fås i de fleste brugser.

Viskestykket til de 1,85 er af en rigtig god, måske lidt let kvalitet og meget billigt. Det kommer fra østlandene, og i sit hjemland koster det samme viskestykke 15–20 kr. Hvad udad tabes, må indad vindes.

Viskestykket til 4,50 kr. er dansk. Kvaliteten er bedre end det billige, men dobbelt så god er den ikke. Det betaler sig altså at købe det billige, hvis man ikke kan tillade sig den glæde, man føler, ved at arbejde med ting af kvalitet – nyde fornemmelsen af at have „gods“ mellem hænderne. Det billige viskestykke bliver hurtigere vådt og sjasket og hænger i bedrøvelige folder på sin knage. Det dyrere suger bedre og bærer sig bedre.

Det fine viskestykke til de otte kroner er svensk. Svenske husmødre forstår sig på linnedvarer, er meget kræsne og sætter gerne mange penge i dem. Vi tager det lettere herhjemme og synes, der er ting, der er vigtigere at sætte penge i end kostbare viskestykker, sengelinned, servietter m. m.

Det kan dog sælges, for der er ikke så få kvinder, for hvem det ligefrem er en hobby at have smukke linnedvarer. Og det er egentlig en dejlig hobby – og ikke dyrere end mændenes fiske – sejle – frimærke – el-tog og hvad-ved-jeg-hobby. I virkeligheden tjener den sig ind i det lange løb, for den, der køber dyrt, køber – i alle tilfælde, når det drejer sig om linnedvarer – billigt. Viskestykket til de otte kroner hører til de såkaldte „uopslidelige“, forudsat, at det vaskes som hørware og ikke

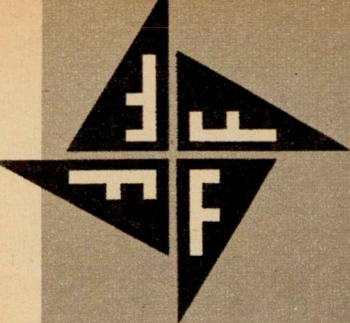
forulempes af skårede glas eller knivsægge.

Der er selvfølgelig også en tilfredsstillelse ved at kunne købe en ting som viskestykke nr. et „sindssygt“ billigt. Men man kan også få et stænk af ubehag ved at vide, at man har fået det *for* billigt, hvadenten det nu skyldes, at de mennesker der har produceret det, er underbetalt, eller at prisen kunstigt er bragt ned ved, at andre betaler en merpris.

I gamle dage – før sidste verdenskrig – kunne man købe fine, kinesiske silkestoffer, broderede ting, lakarbejder m. m. til spotpris. En dag læste jeg en beskrivelse om tusinde af kinesiske børns lidelser i de kinesiske fabrikker, hvor de sled sig til døde i løbet af få år på grund af umenneskelige arbejdsforhold. Disse børns lidelser var prisen for, at vi kunne købe kinesiske varer for ingenting. Alt dette er forbi nu, men dengang var det mig umuligt mere at købe så meget som et lommestørklæde af kinesisk oprindelse. Det billige viskestykses pris skyldes næppe usle lønninger eller dårlige arbejdsvilkår, men snarere statstilskud eller anden form for præmiering af eksport fra de lande, der skal eksportere for at kunne få andre nødvendige varer igen.

Vi køber dem, men som en tekstilmand sagde: Det er rimeligt, at folk køber, blot købet ikke forrykker deres forståelse for, hvad et viskestykses, et lagens eller et dynebetræks reelle pris er. Hvis køberne først får den opfattelse, at et godt viskestykke kan sælges til et par kroner, så må vore danske fabrikker enten give op eller ødelægge kvaliteterne.

Man kan føle samvittighedsnag over de særeste ting. Jeg fik det overfor det pæne, danske viskestykke, der lå på disken med sin ærlige pris og sin redelige kvalitet. Jeg følte mig en lille smule latterlig, da jeg købte det i stedet for to af de helt billige, men hvergang jeg ser det, eller tager det mellem hænderne, glæder jeg mig over, at jeg gjorde det.

- de fire F'er på FDB varer....!

Uanset at FDB's beklædningsfabrikker i en lang årrække har haft sine varer kvalitetsmærkede i et omfang, som vist er enestående på det danske marked, er man nu gået ind for at få varerne mærket med de fire F'er på samme vilkår som tekstilfabrikanternes medlemmer.

Motiveringen er først og fremmest den, at man synes det er rigtigst at arbejde henimod en vis ensartethed med hensyn til forbrugeroplysningen om beklædningsvarer. Forskellige kvalitetsmærkningsordninger tjener kun til at forvirre forbrugerne og svække interessen for kvalitetsmærkning.

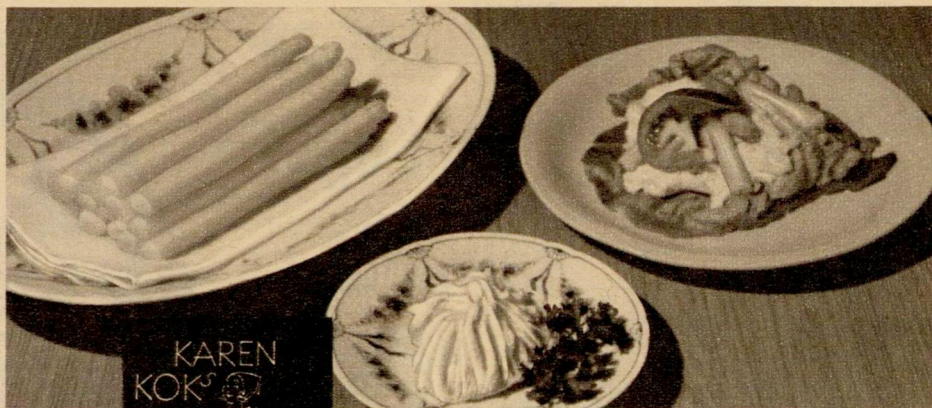
Den del af produktionen, som beklædningsfabrikkerne ønsker mærket med de fire F'er, sendes ind til bedømmelse og godkendelse hos tekstilfabrikantforeningens prøvenævn. Hvis dette godkender varen, kan den sælges med det nu snart velkendte blå mærke med de fire F'er.

Foreløbig er Super-Stafet herresokker og Slidmand arbejdsokker blevet godkendt, og de vil altså nu være forsynet med de fire F'er.

Og hvad fortæller de fire F'er så forbrugerne? Ganske kort sagt at varen er velegnet til sit formål. Hvis man f. eks. køber F-mærkede strømper eller sokker (Norita-strømperne er også F-mærkede), kan man stole på, at strømperne eller sokkerne ikke kryber mere, end at de passer foden efter vask (forudsat, at de vaskes rigtigt). Strømpernes eller sokkernes farve er vaske-, lys- og bedst-muligt-sved-ægte. Garnernes kvalitet, forarbejdningen, forstærkningerne og slidstyrke svarer til de af prøvenævnet fastlagte normer.

Inden en vare får F-mærket, har Forskningens, erfarne Fabrikanters, Forhandleres og Forbrugeres øjne stået på stilke, hænder har følt, og sindrige maskiner undersøgt varen. Køberen har ikke andet at gøre, end at se efter, om varen er F-mærket, så ved han eller hun, at den er velegnet til sit formål.

FDB's beklædningsfabrikker håber at få alle varegrupper F-mærket i løbet af et årstid. Om kort tid kommer turen til Stafet børnestrømper, Stafet undertøj samt Slidmand skjorter og arbejdsstøv.

Asparges er mindre kendt end man tror

ASPARGES er en meget fin grønsag og derfor heller ikke nogen billig grønsag at købe. Men kan man ikke overkomme de lækre, tykke asparges, kan mindre gøre det, smagen er den samme, hvadenten aspargesen er tyk eller tynd, men prisen mere eller mindre den halve.

Tykke asparges bærer det muntre navn „slik-asparges“. Det har de sikkert fået, fordi de er en af de få ting, det anses for „fint“ at spise med fingrene – artiskokker er også en af dem. Det gøres ved, at man tager aspargesen mellem to fingre, dypper aspargeshovedet i rørt smør, eller en fin hollandaisesovs, krydret med citron eller tomat plus citron, eller sennep plus citron, og bider de første 3-4 cm af aspargesen, dypper igen i smør eller sovs og fortsætter til det sidste stykke.

Kogte slikasparges serveres også kolde med en olie-eddike-marinade til, undertiden drysses de over med hakket æg. De spises også med fingrene. Der er dog dem, der ikke kan lide at bruge fingre, de må da tage kniv og gaffel til hjælp, men det bliver aldrig den samme nydelse, som når aspargesen „slikkes“.

SLIKASPARGES KOGES FORSIGTIGT

men før kogningen skal de skrælles. Tykke asparges skrælles hurtigst og bedst med en kartoffelskræller fra hovedet og nedefter. De nederste 3-5 cm på asparges er som regel „træet“, og må skæres fra.

Tynde asparges, der skal deles i mindre stykker, til suppe og stuvninger, er det nemmere at rundskrælle. De skæres itu i stykker på længde med urteknivens blad og skrælles så rundt. Man kan med kniven næsten føle, hvor tykt man

skal skrælle for at få det yderste træede lag af. Tynde asparges kan naturligvis også skrælles med skrællekniven, men så må det gøres, før de skæres itu, og det kræver nogen mere øvelse at skrælle dem tilpas. Alle skræller og endestilke skylles godt og koges af i det samme vand, aspargeseerne har været i. Koger man lidt kraftben med, får man en dejlig aspargessuppe – som ikke er dyr.

Rå asparges er liflige i salater. Foruden i Sct. Hanssalaten kan tynde aspargesskiver blandes i alle slags mayonnaisesalater med grønsager, fisk, skaldyr, kød og hønsekød. De er sprøde som glas, og blot et par asparges sætter deres præg på en portion salat.

SCT. HANSSALAT

4-5 asparges
¼ agurk
2 tomater
1 salathovede
eller 100 g frisk spinat

MARINADE:

1 dl olie
½ dl eddike
2 spsk vand
salt, peber,
paprika, sukker

Aspargeseerne skrælles og skæres i skiver, agurken i terninger, tomaterne i både, salaten plukkes i mindre stykker. Marinaden rystes eller piskes sammen og hældes over grønsagerne.

ASPARGESRØRÆG

2 æg
3 spsk mælk
ca. 125 g kogte asparges
20 g margarine eller smør

Æg og mælk piskes sammen. Aspargeseerne blandes i. Margarinen smeltes på pande eller i gryde. Æggemassen hældes i og stivnes under ret svag varme, medens den stadig skubbes fra bunden i store flager. Røræggene anrettes på ristet brød, pyntes med grøn salat og eventuelt tomat.

AKTUELT

DET ER en god idé at pakke Blida i portionsbreve, beregnet til at tage med på rejser, camping, cykelture o. l. De fylder ikke, og man har det bedste vaskemiddel ved hånden, når sokker, strømper, bluser, skjorter og undertøj skal skylles op. Hvert brev indeholder vaskpulver nok til fem liter vand eller så meget som en jævn stor vaskelumme rummer.

Og så må jeg endnu engang – uden at det opfattes som reklame, men af mit hjertes overbevisning – have lov til at sige, at Blida er det bedste finvaskemiddel, jeg hidtil har mødt. Det er lidt dyrere end andre vaskemidler, men van-

det skal ikke blodgøres, til trods for, at der er sæbe i Blida, så der spares. Man kan jo iøvrigt nøjes med at bruge Blida, hvor det virker bedst: Til alle nylonstoffer, til de strygefrie stoffer og uld og silke. Og så fortalte en meget pæntlig bilist – en af dem, der næsten er gift med sin vogn – at han havde fundet ud af, at hans hvide bilringe blev rene i løbet af nul komma fem, når han vaskede dem af med Blida – så det kan vaskemidlet også bruges til.

Tag Mette-måleskeerne med i sommerhuset

I sommerhuset har man sjældent en vægt, men undertiden brug for at veje et eller andet af. Tag et sæt Mette-måleskeer med, de er statuer vægten, når det drejer sig om de små vægtmængder. Slå tabellen, der følger med skeerne, op på køkkenvæggen, inden den for-

svinder. Den store måleske svarer til en spiseskefuld (15 ml) og den lille til en teske (5 ml). I tabellen er gramvægt omregnet til mål.

Når tøj er elektrisk

Nylon og orlonstoffer kan knitre, gnistre og, hvad der næsten er værst, klæbe til kroppen. De er elektriske, og elektriciteten tiltrækker yderligere støv og snavs, så disse kunststoffer bliver hurtigere snavset end bomuld, uld og silke. Vi har hidtil affundet os med disse ulemper, fordi stofferne har så mange andre fordele, men nu har Husholdningsrådet fundet på råd: Efter vask skylles tøjet i glycerinvand (en spiseskefuld glycerin til en liter vand). Den smule glycerin, der bliver tilbage i tøjet, når det er tørt, er tilstrækkeligt til, at det kan opsuge lidt af luftens fugtighed, og så bliver det ikke elektrisk.

...vi boltrer os i sol og saltvand -!

Dejlig damebadekåbe

i lækkert velour.

Dess. 3/2901

i forskellige farver

98.50

Moderne, ulden
badedragt, rød, blå, marine
med hvid kant foroven
og elegant skørt.

Dess. 3/2807, str. 40-44

23.35

Luftmadrasen gør
ejrlivet ekstra behageligt.
Dess. 40587, grøn juniormo-
del, 68x190 cm, med 3 luft-
lamre og 1 sæt gjorde.
svært gummilærred. **70.-**
Dess. 40588, tilsv. senior-
model, 76x210 cm. **78.-**

Et dejligt kraftigt
frottéhåndklæde i
stærke farver, sol-
lys- og vaskeægte.
50x100 cm. Dessin
142/110, pr. stk.

9.85

Yndig strandkjole
i glade farver og for-
skellige mønstre. Meget
velsiddende med elastisk
talje og stor, aftagelig
krave. Dess. 20740.
str. 40-48. **23.75**

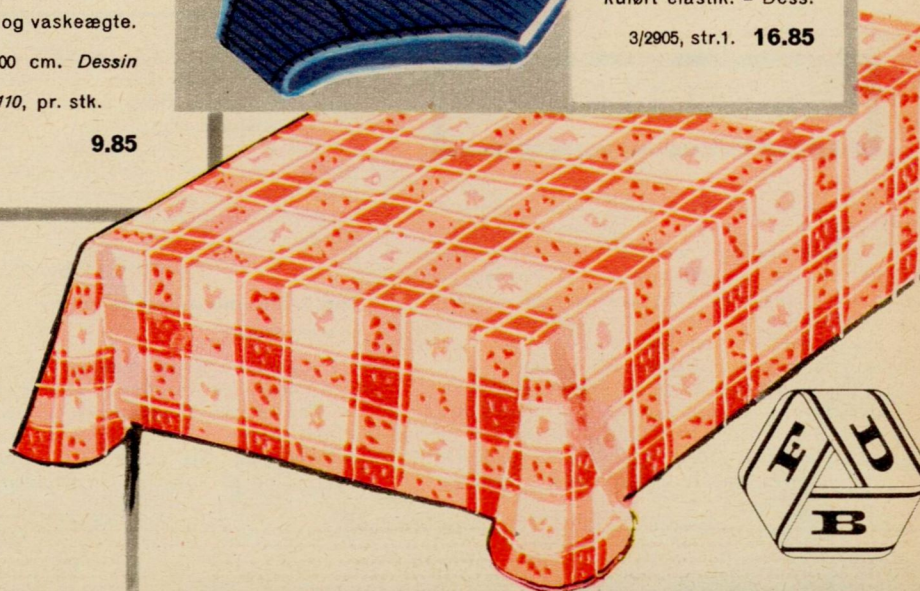

... Heluldne, mønster-
strikkede badeben-
klæder, marine, bor-
deaux, kornblå, med
hvide galoner og bred,
kulørt elastik. - Dess.
3/2905, str.1. **16.85**

Smukt frottéhåndklæde i pastelfarver,
sol- lys- og vaskeægte, 50x100 cm.
Dessin 142/139, Pr. stk. **6.25**

Plastic comingdug -
rød - blå - grøn - ternet
med den ene side i
hvidt damaskmønster.
Dess. 41694, 120x140 cm
4.85

OG SÅ FÅR DE ENDDA DIVIDENDE I BRUGSEN

NYLON *er* PLASTIC VINYL *er også*

... og de to stoffer bruges til andet og mere end strømper og gulve

NYLON – med ordet forbinder man strømper, undertøj, skjorter og stof, men der findes også en hel del køkkenting, der helt eller delvis er fremstillet af nylon. Nylonkosten er den, man først får øje på. Den er stærk og god i brug, den suger ligefrem støvet til sig, derfor bliver den også hurtigt snavset og må vaskes ud, hvilket er

meget let. Nylonkosten skylles godt igennem i lunkent vand, er kosten meget slem, bruges sulfo- eller sæbevand. Så rystes kosten godt af og hænges enten op eller stilles med hårene opad. Hvis våde nylonbørster eller -koste gnubbes for hårdt eller får tryk, lægger børsterne sig og kan ikke rettes op igen, og duer ikke mere.

VINYL – også kaldet PVC – fås i mange forskellige former og anvendes til et utal af formål. Det bruges således til gasslan-ger, plastic i metermål, gulve, tasker, møbelbetræk, grammofonplader – og mange andre ting. Selve vinyl'et er et meget hårdt stof, men ved tilsætning af forskellige „blødgørere“ kan man få de mange typer frem. Det siger sig selv, at de forskellige slags vinyl ikke har de samme egenskaber, men nogle er dog fælles. Genstande af *ren* vinyl er uden smag eller lugt, men de blødgjorte materialer kan i nogle tilfælde have smag eller lugt, som de kan afgive til andre ting.

Møbelbetræk af vinyl tåler *ikke* kemisk rensning, blødgøringsmidlerne i vinyllet trækkes under rensningen ud af stoffet, bliver stift og ubrugeligt. Det er i det hele taget nyttigt at vide, at de blødgørere, der er tilsat vinyl, kan trænge ud af materialet. Man bør således aldrig lægge en plasticdug direkte på en celluloselakeret bordplade, blødgørerne kan trænge ud og ødelægge lakken. Man bør også undgå at hænge regntøj op ad overfladebehandlede træflader, f. eks. dørkarme. Visse stoffer fra gummi kan trænge ind i vinylen. Gummidupper fra stole kan for eksempel give pletter.

Ordet vinyl forbindes med bord- og gulvbelægning, men håndtasken og strømpemappen her er af vinyl. Nylon er knyttet til strømper, skjorter og undertøj, men fejekosten her, måleskeerne og meget andet fremstilles også af nylon.

REDSKABER AF NYLON

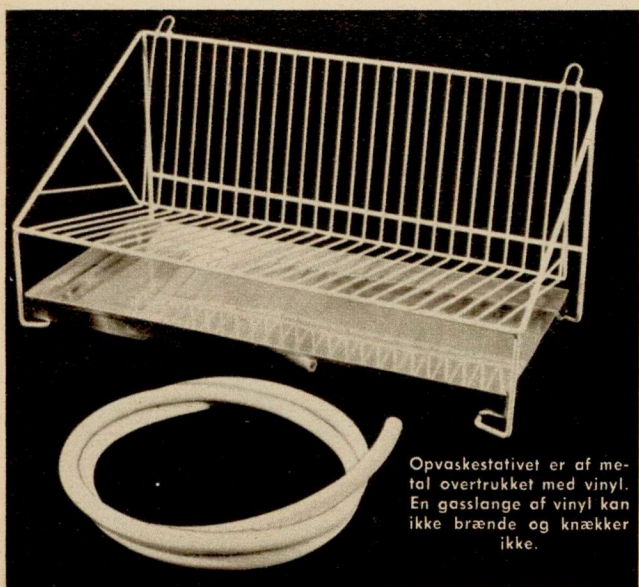
- ✧ Er lette, stærke og seje ...
- ✧ Er lette at holde rene, men kan optage en del vand og farve fra flydende madvarer, hvorfor nylon ikke kan anvendes til skåle o. lign.
- ✧ Tåler sæbe, salmiak og almindelige syrer som f. eks. eddike, citronsyre o. l., men tåler ikke stærke syrer som saltsyre, salpetersyre o. lign. ...
- ✧ Tåler både skoldning og kogning ...
- ✧ Har ingen smag eller lugt ...

GENSTANDE AF VINYL

- ✧ Er stærke, seje og har stor slidstyrke ...
 - ✧ Tåler sæbe, salmiak og almindelige syrer som f. eks. eddike, citronsyre o. l., men tåler ikke stærke syrer som saltsyre, salpetersyre o. lign. ...
 - ✧ Tåler olie o. a. fedtstoffer ...
 - ✧ Forholder sig noget forskellig over for kulde og varme: de stive kvaliteter bliver stive i kulde og kan så være tilbøjelige til at knække ...
- Stive kvaliteter tåler op til 65 graders varme i kortere tid, mens bløde kvaliteter som regel tåler kort tids kogning et begrænset antal gange.

PLASTICLAMINATER anvendes til spække- og smørbrætter, køkkenborde, vægplader o. l. og består af et grundlag af træ eller hårdt sammenlimet papir, hvorpå man har presset en plasticmasse, som oftest melamin. Det er vigtigt for spækkebrættets holdbarhed, at siderne af brættet også er plasticbehandlet, ellers vil det efterhånden suge vand og til sidst skille ad.

Et plasticbræt er meget nemt at holde rent og egner sig således godt til at skære stærktlugtende ting, f. eks. løg, på. Det er også rart at bruge til daglig at skære brød på, smøre mad o. s. v. Bruger man brættet til at skære kød ud på, må man passe på ikke at skære for hårdt ned i brættet, da kniven så efterhånden kan sløves noget mere end ved anvendelse på et træbræt. Til køkkenborde er plasticlaminat meget velegnet, men husk at selv om overfladen nok kan tåle en varm pande, kan varmen trænge ned og få træpladen, som plasticmassen ligger på, til at slå sig lidt.

Opvaskestativet er af metal overtrukket med vinyl. En gasslange af vinyl kan ikke brænde og knækker ikke.

VI MØDES HVER ANDEN TIRSDAG

B Ø R N

nå ud til andre

MÆLKEVEJSSYSTEMET, som vor jord og sol hører til, har som sin nærmeste nabo i verdensrummet et tilsvarende stjerne-system, *Andromedatågen*. Det er meget muligt, at nogle af Andromeda-stjerneerne er omgivet af planeter, ganske som solen har jorden og andre planeter kredsene om sig. Helt forkaste den mulighed, at der på en sådan planet i Andromedatågen lever tænkende væsener, kan man heller ikke. At komme i kontakt med dem er imidlertid temmelig håbløst allerede af den grund, at det hurtigste meddelelsesmiddel, vi kender, radiobølgerne, er $1\frac{1}{2}$ million år om at tilbagelægge afstanden til Andromedatågen, til trods for, at de gennemløber 300.000 kilometer i sekundet, d. v. s. $\frac{3}{4}$ af afstanden til månen. Ved en eventuel radio-samtale fra jorden til en Andromeda-stjerne ville der altså gå 3 millioner år, fra man spurgte om noget, til man fik svar – foruden den tid, modparten skulle have til at tænke sig om.

Så uhyre langt er der til mælkevejs-systemets nærmeste naboer. Og længere ude i verdensrummet findes adskilligt flere mælkevejsystemer. Med den kraftigste kikkerter, man har, kan man nå ud til ca. en halv milliard mælkeveje, og alt tyder på, at man vil opdage stadigt flere, jo kraftigere kikkerter man konstruerer. Talte man efter, ville man utvivlsomt konstatere, at der er flere stjerner på himlen end sandkorn ved alle jordens strande. Men man lader nok være. Alene at tælle stjernerne i vort eget mælkevejsystem ville tage over 600 år, hvis man talte med en fart af 5 stjerner i sekundet og ikke holdt nogen hvilepauser.

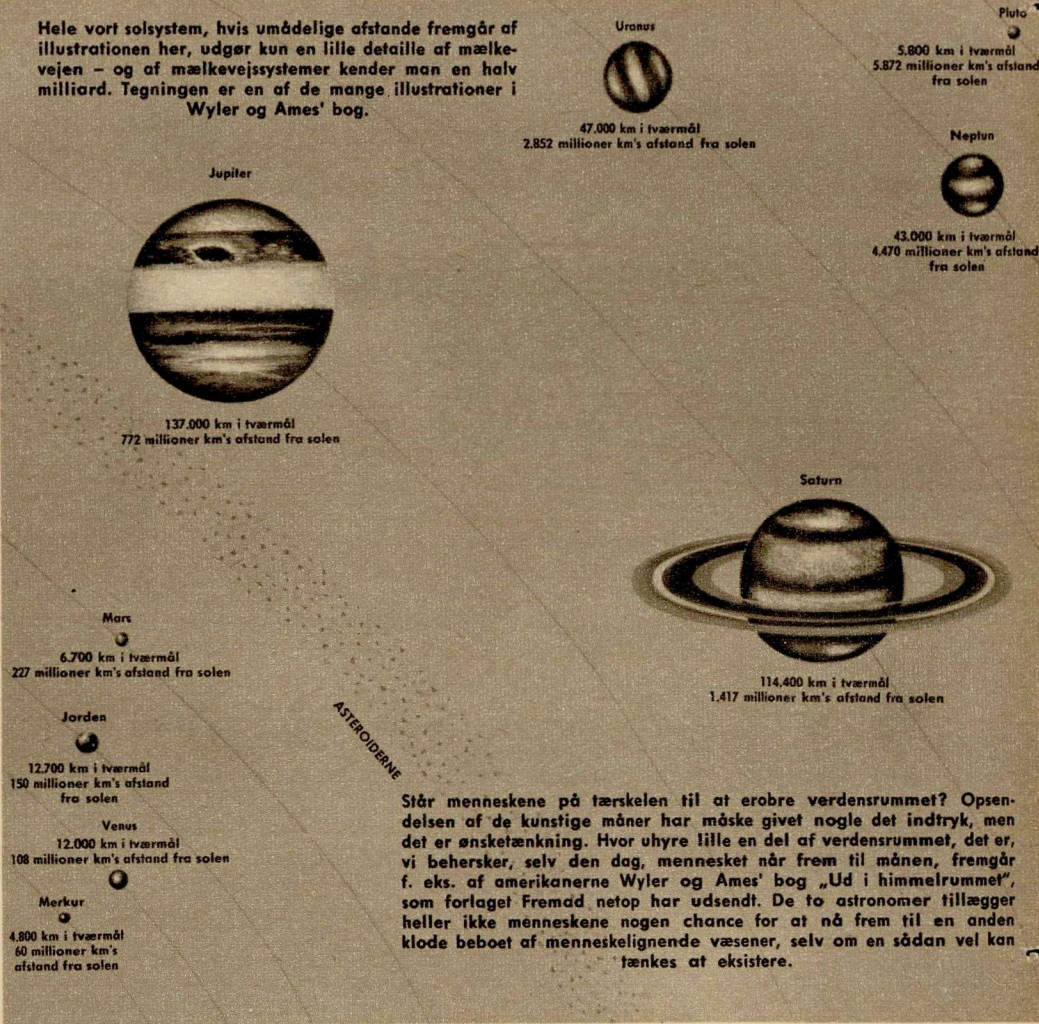
Facit ville blive noget over 100 milliarder – har man *beregnet*. Astronomerne har, forståeligt nok, ganske opgivet at tælle.

Forsåvidt er det gamle udtryk „uttallige som stjernerne på himlen ...“ altså korrekt nok. Men de gamle digtere, som brugte udtrykket, talte om de stjerner, man kan se med det blotte øje. De er ingenlunde utallige. Selv på en klar aften ser man kun ca. 2000. Tilsyneladende står de ret tæt nogle steder på himlen, men alligevel er de så langt fra hinanden, at hvis man tænkte sig en model af verdensrummet, hvor den enkelte stjernes gennemsnitsstørrelse var som et knappenålhovede, ville afstanden mellem to nabo-stjerner gennemsnitligt være 45 kilometer eller som fra Ringsted til Korsør.

Alle de stjerner, vi ser, er glødende luftkugler ligesom solen. Hvis vi ikke var

Vi kan ikke beboede kloder

Hele vort solsystem, hvis umådelige afstande fremgår af illustrationen her, udgør kun en lille detalje af mælkevejen – og af mælkevejssystemer kender man en halv milliard. Tegningen er en af de mange illustrationer i Wyler og Ames' bog.

placeret så tæt op ad den (150 millioner kilometer), ville solen ikke være iøjnefaldende, da den er hverken særlig stor eller særlig varm af en stjerne at være. Dens overfladetemperatur ligger omkring 6000 grader, d. v. s. nogenlunde det samme som temperaturen på de stjerner, der står *gule* på himmelhvelvingen. De stjerner, som har et blåhvidt skær, kan have en overfladetemperatur på over 25,000 grader, mens de røde stjerner, som er de mest sjældne, „kun“ har en overfladetemperatur omkring 3000 grader.

Denne voldsomme varme skyldes atomprocesser. F. eks. regner man med, at solen hvert eneste sekund forvandler 700 millioner tons brint til helium. Alligevel er der brint nok til milliarder af års forbrug. Skønt brint og helium jo er lette luftarter, er solen dog så tung (og dens tiltrækningskraft derfor så stor) at en mand, der på jorden vejer 80 kilo, ville veje ca. 2 tons på solen.

Mellemrummet mellem de lysende stjerner er *ikke* at opfatte som det tomme rum. Ved hjælp af radio-teleskoper har man f. eks. opdaget, at der findes talrige usynlige stjerner – radiostjerner. Andre steder i rummet støder man på tåger af luftarter og støv. En enkelt af de kendte tåger er af en sådan udstrækning, at det tager lyset 30 år at passere den. Andre er så tætte, at lyset fra de bagved liggende stjerner slet ikke når igennem, og disse tåger tegner sig derfor på himmelhvelvet som mørke pletter, såkaldte kulsække. Måske har hele vort solsystem været en sådan tåge, som i tidens løb har fortættet sig.

Vi ved desuden, at der indenfor vort eget solsystem eksisterer 9 store samt tusinder af mindre planeter – nogle meget større end jorden, andre kun få kilometer i tværmål. Adskillige af disse planeter er omgivet af en atmosfære, der dog ikke behøver at minde meget om jordens. Jupiter-atmosfæren menes således at bestå af brint med skyer af frossen ammoniak og sumpgas.

Ihvertfald 6 af planeterne har en eller flere måner, Jupiter alene 12, men det er langt fra sikkert, at astronomerne har opdaget alle vort solsystems måner – ja, det er ikke engang udelukket, at vor egen jord har flere måner end den ene, vi kender og de sputnikker, vi selv har sendt op.

De amerikanske astronomer Wyler og Ames, fra hvis bog „Ud i rummelrummet“ (Forlaget Fremad) de fleste af denne artikels tal er hentet, oplyser, at der for tiden foregår et specielt eftersøgnings-

Står menneskene på tærskelen til at erobre verdensrummet? Opsendelsen af de kunstige måner har måske givet nogle det indtryk, men det er ønsketænkning. Hvor uhyre lille en del af verdensrummet, det er, vi behersker, selv den dag, mennesket når frem til månen, fremgår f. eks. af amerikanerne Wyler og Ames' bog „Ud i rummelrummet“, som forlaget Fremad netop har udsendt. De to astronomer tillægger heller ikke menneskene nogen chance for at nå frem til en anden klode beboet af menneskelignende væsener, selv om en sådan vel kan tænkes at eksistere.

arbejde efter ukendte jordmånere. Bagtanken er, at en sådan måne måske ville kunne bruges som en bekvem mellemstation for rumrejser fra jorden, men særlig sandsynligt, at den eksisterer, er det dog ikke.

Endelig gennemkrydres vort solsystem jo af kometer og meteoror. Selv om der gennemsnitligt er 25 år mellem, at en større komet kommer til syne på himlen, ved man, at der eksisterer tusindvis af dem, og om en enkelt, Halleys komet, som viser sig hvert 76. år (næste gang 1986) ved man, at længden er ca. 150 millioner kilometer. Kun hovedet i en sådan komet består dog af faste stoffer, den lange hale derimod af meget „tynde“ luftarter.

Meteorerne forekommer i sådanne mængder, at jorden hvert sekund rammes af meteorfald. Lykkeligvis er de fleste meteoror (der består af sten- eller metalarter) meget små. De fleste er mindre end et knappenålshoved, men i USA findes dog et meteorkrater, der er 1½ km i tværsnit, og på Grønland har man fundet en meteorsten, der vejer 36 tons.

Fire gange om året – i begyndelsen af august, i slutningen af oktober, midt i november og midt i december – passerer jorden særlig tætte meteorsværme. Derfor er der særlig mange stjernesku på disse årstider. De fleste meteoror smelter og brænder nemlig op, når de kommer ind i

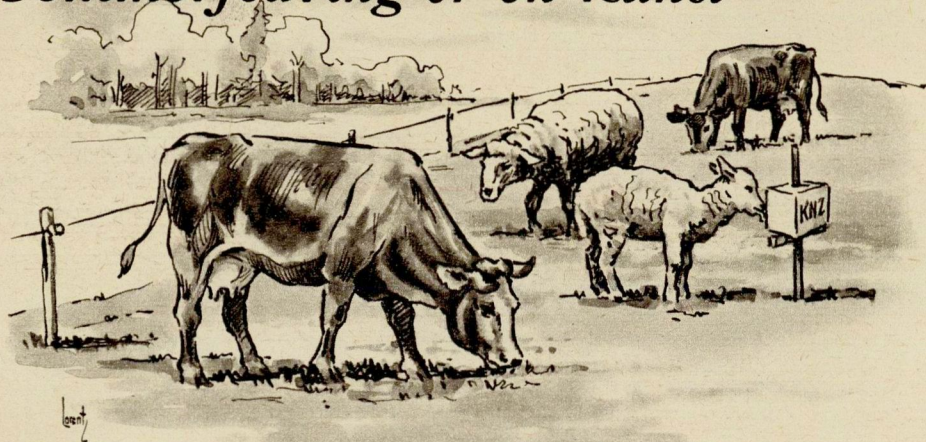
jordatmosfæren, og det er synet heraf, vi kalder stjerneskud. Dog når så meget af meteorerne ned til jordoverfladen, at jordens vægt ad denne vej forøges med mindst 1000 tons om dagen.

Trods alle vanskeligheder regner man jo nu med, at det kun er et tidsspørgsmål, hvornår den første raket fra jorden lander på månen, og hvornår det første menneske gennemfører en månerejse. Men at nå videre ud, er et problem af en helt anden størrelsesorden.

Månen er 400,000 km borte – altså den afstand, lyset tilbagelægger på 1⅓ sekund. Den nærmeste planet, Venus, kommer aldrig jorden nærmere end 40 mill. km (rejsen er altså 100 gange så lang som til månen) og den nærmeste stjerne med sine eventuelle planeter er så langt væk, at lyset er 4 år om at tilbagelægge afstanden. Planeter som Jupiter, Saturn, Uranus og Neptun er desuden omgivet af giftige luftarter og dækket af is, mens Mars er en ørken, der er næsten lige så øde som månen.

Rumrejser kan derfor nok, siger Wyler og Ames, forøge vor viden om verdensalltet, men det er en fejltagelse at tro, at rumfarerne vil kunne nå ud til andre kloder, der passer for levende væsener, sådan som vi kender dem. Den bedste planet, som en rumrejsende nogensinde ville kunne lande på, er vor egen kære jord.

Sommerfodring er en kunst

DEN nuværende økonomiske situation for landbruget sætter et voldsomt skub i bestræbelserne for at forbedre udbyttet ved et finere samspil mellem markbrug og kvæghold. Tidens løsen er mere mælk fra færre køer, mindre forbrug af kraftfoder pr. kg mælk og større produktion af grovfoder pr. ha. Ved stribegræsning skulle det f. eks. være muligt at nedsætte udnyttelsestab på græsmarken og indvinde 600-700 foderenheder mere pr. ha græsmark.

Det var tidligere en almindelig antagelse, at græs indeholdt alt, hvad dyrene behøvede. Dette holder imidlertid ikke mere stik. Et godt ord siger, „at vinterfodring er en videnskab, men sommerfodring en kunst“, og der skal faktisk megen erfaring til at bedømme en græsmarks kvalitet. I almindelighed kan ung-

kvæg og køer med en mælkeydelse på indtil 15-20 kg klare sig uden tilskud i den frodige tid, hvor græs og kløver er særligt næringsrigt. Mange landmænd fodrer dog med roer sammen med græsset. Køer med en mælkeydelse over 15-20 kg må have et tilskud af kraftfoder for at holde konditionen.

Under alle omstændigheder indeholder græs ikke tilstrækkeligt fosfor, og der må regnes med mangel også på andre mineralstoffer. Det anbefales derfor at give køerne et fosforholdigt tilskud hele sommeren igennem. Dette kan ske i form af en blanding, der kan bestå af lige dele mononatriumfosfat og dicalciumfosfat, som mest praktisk gives i et overdækket trug på marken. Truget kan være forsynet med meder, så det uden vanskelighed kan flyttes.

Græs indeholder heller ikke altid tilstrækkeligt natriumklorid (salt). Hos dyr, der ensidigt ernæres med græs, kan der opstå „salthunger“, der viser sig ved trang til at slikke. Dette skyldes, at der ikke er det rette forhold mellem de forskellige mineralsalte i græsset.

Ofte vil der heller ikke være tilstrækkeligt mange mikromineralstoffer i afgrøderne. Det er konstateret, at jordens indhold af mikromineralstoffer aftager, antagelig som følge af, at tilførslerne i form af gødning ikke mere holder trit med bortførelsen med de stadig stigende afgrøder. Mangler har især vist sig på alle slags sandjorder, opdyrket mose og kær, lette lerjorder, hvor der kalkes eller merges stærkt, enge og andre varige græsmarker, men mangler på eet eller flere mikromineralstoffer kan forekomme overalt.

Heroverfor kan den praktiske mineral sliksten være til nytte, idet den indeholder tilstrækkeligt salt og mikromineralstoffer: kobber, kobolt, magnesium og mangan til at modvirke mangel i afgrøderne på disse stoffer, der er lige så vigtige som fosfor og kalk.

Ideen med sliksten, der først blev brugt i Holland, er, at alle dyr altid skal have fri adgang til mineral sliksten, hvorved dyrene selv pr. instinkt bliver i stand til at regulere behovet for salt og mikromineralstoffer. Når der gives sliksten er andet tilskud af kogsalt overflødigt.

I løsdribsfolde ophænges slikstenene, der kan fås i brugsen, på hegnpæle eller i et reb om et træ; ved aftøjring eller stribegræsning anbringes de bedst på stager, som nemt kan flyttes sammen med dyrene.

Hvor fornuften råder bruges

Pfizer

Terramycin*

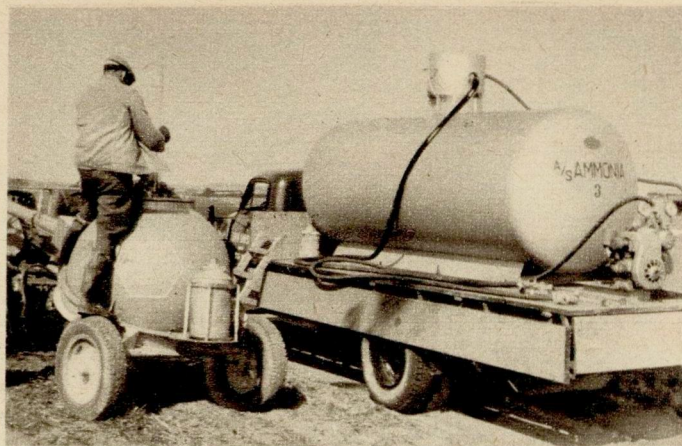
TILSKUDSFODER

*) indregistreret af Chas. Pfizer & Co.

FÅS I BRUGSEN

Pfizer A/s - Martinsvej 7 - Kbh. V. Luna 5001

Marken gødes med luft

DER er et langt spring fra den gammel-dags møgvogn til den dykkerkugle. De ser bag traktoren, men funktionen er den samme, blot er det her en *luftart*, man gøder med. Kuglen indeholder ammoniak – den væsentlige bestanddel i kvælstof-gødninger, altså f. eks. i den kalksalpeter, man ved forårstide spreder som sne over de danske agre.

Med dette apparat nedfælder man den

rene ammoniak i jorden og sparer således den „omvej“ først at binde ammoniak'en i en fast kunstgødning. Fra naturens hånd er ammoniak en luftart (De kender duften fra salmiakspiritus), men i kuglen og tankvognen er den trykket sammen til en vædske.

Kuglen står i forbindelse med nogle gennemhullede rør, som føres ned i jorden i et pløjelags dybde, og her hvæ-

ser ammoniak'en ud som en damp, der presses ind i jorden og opsuges af dens tugtighed.

Endnu praktiseres metoden kun i Nord-jylland – som et forsøg. Dansk Andels Gødningsforretning er med i det, og bil-lederne her er lånt fra DAGs nye film *Andelsgødning*. Den fortæller også meget andet om kunstgødning og skal nok blive efterspurgt.

NU
bekæmpes
fluerne i
stalden med
TUGON
FLUEGIFT

Det er vigtigt

at TUGON opløses godt

at TUGON derfor henstår ca.
10-12 timer

at de blå TUGON-striber an-bringes hensigtsmæssigt,
evt. på fastsømmede træ-stykker.

at der kun tages lidt på pens-len ad gangen
(undgå drypning)

at penslen renses i vand efter
brugen

AKTIESELSKABET
AGRO-KEMI
KØBENHAVN

FÅS I BRUGSEN

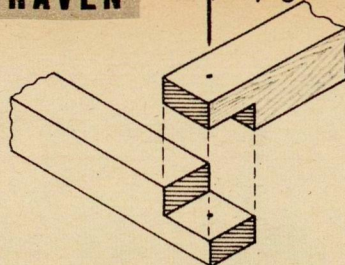
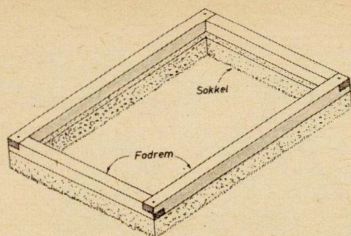

Bekæmpes bladlus undgås virusgulsot
Bladlus bekæmpes med systemgiften EKATIN

Mod virusgulsot sprøjtes med 0,75 liter EKATIN i 500-1000 liter
vand pr. ha. Ved nye luseangreb gentages sprøjtn. efter 2-3 uger

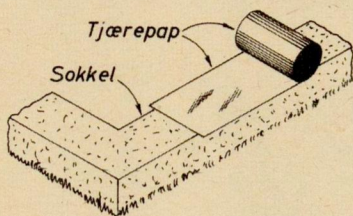
EKATIN

er et Sandoz-præparat, der forhandles af FDB og Josef Fuchs A/S

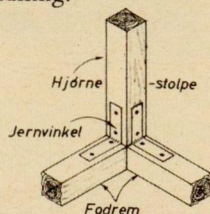
Hjørnesamling

På betonsoklen anbringes en ramme af firkantet tømmer, den såkaldte fodrem, som i almindelighed ved træhuse følger betonsoklens udvendige kantlinier. Fodremmen anbringes på soklen ved hjælp af de bolte, som man forhåbentlig huskede at få placeret i soklen, før betonen begyndte at stivne. Er der ingen bolte i soklen, kan situationen reddes med rawlplugs, men enten den ene eller den anden form for bolte bruges, så skal fodremmen gøres omhyggeligt fast, da det faktisk er den, der „bærer“ huset.

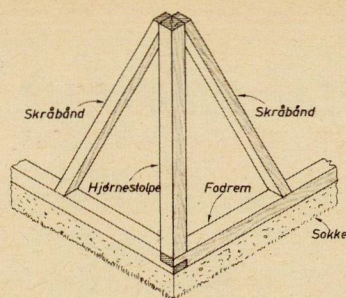
Mellem fodrem og sokkel anbringes et lag tjærepap, som kan købes tilpasset i de almindelige sokkelbredder.

I hjørnerne kan fodremmen samles som vist her; men der er intet til hinder for, at hjørnerne kan stødes rå sammen uden bladning.

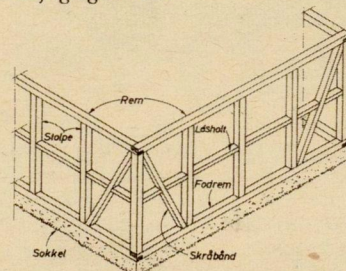

Når fodremmen er fastgjort på soklen, rejses de fire hjørnestolper, som er firkantede tømmerstokke af samme dimension som fodremmen. Hjørnestolperne kan anbringes på fodremmen ved hjælp af et par fladjernsvinkler, eller de kan simpelthen sømmes fast med et par svære stiksøm.

For at støtte og afstive hjørnestolperne anbringes der ved hver stolpe et par skråbånd, som skæres i smig og sømmes omhyggeligt fast, *efter at man har*

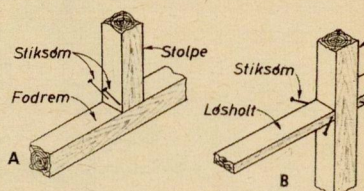
sikret sig, at hjørnestolperne står nøjagtigt i lod.

Næste skridt består i at anbringe en rem ovenpå de fire hjørnestolper. Denne rem sømmes omhyggeligt og kontrolleres med vaterpasset.

Med passende mellemrum rejses nu lodretstående stolper, der sømmes som vist i fig. A med stiksøm i henholdsvis fodremmen og den øverste rem. Hvis skelettet ikke forekommer tilstrækkeligt stift, når disse lodrette stolper er rejst, kan der opsættes nogle vandretliggende

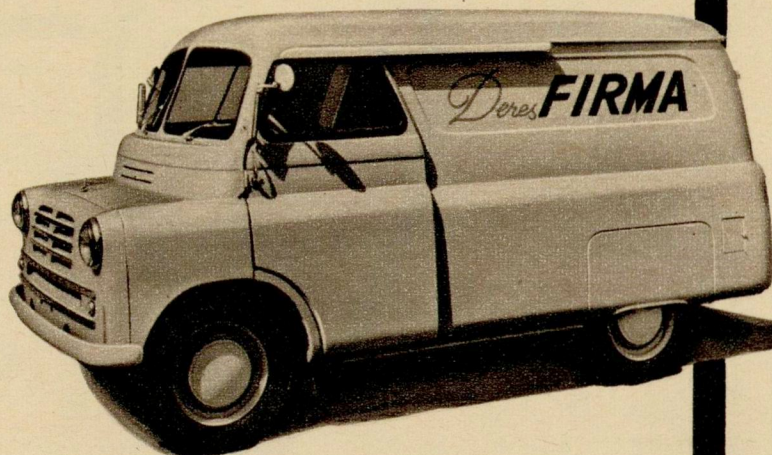
løsholter, som sømmes på den i fig. B viste måde. Disse løsholter behøver ikke at have så svær en dimension som stolperne, og i de fleste tilfælde kan man klare sig med brædde- eller plankestumper.

Dermed skulle det egentlige skelet være færdig, men forinden man slår sig til ro, går man det hele igennem endnu en gang med vaterpas og lodstok, og eventuelle små afvigelser rettes, hvis det er muligt, og det undersøges (ved at kigge langs skelettets vægge) om stolperne flugter. Er der noget, der „rager udenfor“, må det bearbejdes med skarøkse eller grov høvl. Der er med vilje ikke nævnt noget om anbringelse af døre og vinduer, da det er vanskeligt at give generelle anvisninger herpå, men det er indlysende, at der forinden opbygningen af skelettet må tages hensyn til, hvor der skal være huller til døre, vinduer eller porte.

Skal der lægges trægulv i huset, må der anbringes tværgående gulvbjælker (halvtømmer på kant) fra den ene langs-

Nem at køre, nem at læsse...

Bedford Varebilen er saglig, rummelig og økonomisk.

Den er hurtig i trafikken, let at manøvrere i „en snæver vending“ – og tillige robust og holdbar.

De har vogn i mange år, når De vælger en

BEDFORD VAREBIL

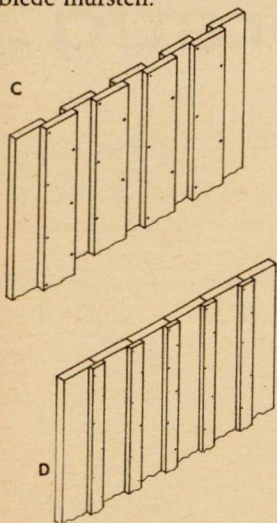
Finansiering gennem General Motors Acceptance Corporation

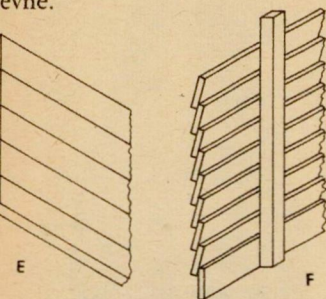
- Rumindhold 3,8 m³: Færre ture med flere varer.
- Praktiske skydedøre, bagdør i hele vognens bredde og lav læsehøjde.
- Fuldt synkroniseret gearkasse, slangeløse dæk, elektriske vindskærmsviskere – og varme- og defrosteranlæg.
- Billig i anskaffelse og drift.
- Kyndig GM-service og billige reservedele – overalt.

gående fodrem til den anden. I almindelighed er det tilstrækkeligt at anbringe gulvbjælker ved hver af de lodretstående stolper. Hvis huset er meget bredt, må gulvbjælkerne understøttes på midten, f. eks. ved hjælp af opstablede mursten.

Skal huset beklædes med brædder, er der forskellige muligheder at vælge imellem, idet brædderne kan anbringes lodret eller vandret. Ved lodret beklædning kan brædderne anbringes som vist i fig. C og D. Den bedste, men også den dyreste metode er den ved fig. C viste. Prisen kan dog holdes noget nede, hvis det yderste lag brædder – det, som dækker mellemrummene mellem de inderste brædder – erstattes med de såkaldte granskaller. Ved metoden i fig. D dækkes mellemrummene med på-sømmede lister. Sidstnævnte metode er billigere, og den er ganske god, men under påvirkning af vind og vejr har listerne tilbøjelighed til at revne.

Ved vandret beklædning kan der som vist ved fig. E bruges løjede brædder, som er dyre, eller brædder „på klink“ (fig. F), der er en noget billigere metode.

Ved selve opsætningen af beklædningen kontrolleres hvert næste bræt med lodstok eller vaterpas, før det sømmes fast, så det man ikke uden videre kan gå ud fra, at brædderne er fuldstændig lige. Eventuelle vanter og mindre pæne steder endes såvidt muligt indad.

HAVEMANDENS HUSKESEDDER

1. — 15. juni

FRUGTHAVEN. Træerne sprøjtes med et captanmiddel (Orthocid-50). Hvis der er angreb af spindemider – små, næsten usynlige dyr på bladene, tilsættes til sprøjtevædsken et fensomiddel FDB Fenson. Snart er det tiden, hvor frugten skal udtyndes. Hvor det kun drejer sig om enkelte små træer, sker det ved udtynding med hånden. Er det større træer, det drejer sig om, sparer man meget arbejde ved en kemisk udtynding. Der sprøjtes, når træerne er ved at afblomstre, med et udtyndingsmiddel, der købes i en frøhandel (der er flere mærker). Det skal helst være en dag med rigtigt varmt vejr, så virker det bedst.

KØKKENHAVEN. Jordbærrene sprøjtes med Orthocid-50 et par gange, inden bærrene modner, for at modvirke rådden-skab. Hvis bladvæksten ikke i forvejen er for voldsom, så er det nu også på sin plads at give jordbærrene salpeter eller svovlsur ammoniak, men ikke direkte på bladene, det kan svide slemt, særlig når bladene er våde af dug eller en byge med påfølgende solskin.

Med regelmæssige mellemrum sås spinat og salat for hele tiden at have frisk forsyning af grønt. Grønt er godt for øjnene, men også for mange andre ting. Ærter kan også sås endnu, og gulerødder sået nu giver i reglen også et godt resultat med fine skøre rødder.

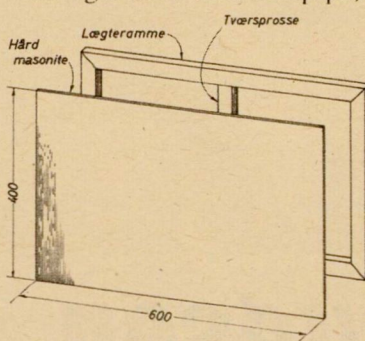
De tidligt såede urter må nu udtyndes. Gulerødder og rod-persille pudres eller sprøjtes med D.D.T. (FDB Insekt-pudder-D eller Kaput-D) for at holde fluerne (ormene) på afstand.

BLOMSTERHAVEN. Sommerblomsterne skal også tyndes ud for at give kraftige planter. I denne måned skal vi så gylden-lak, de blomstrer først næste år. Lige inden gyvelen er af-blomstret, skærer man grenene tilbage til ca. 30–40 cm over jorden. Ikke hvert år, men når man synes, de bliver for-juksede. Så kigger man på stauvedet. Mangler der noget, er der ikke noget i vejen for, at man kan plante hele som-meren, men det er godt med lidt vand og skygge i starten.

PRAKTISK VÆRKSTEDSTAVLE

I hobbyværkstedet kan det tit være nyttigt at have en tavle, hvorpå man kan foretage en be-regning eller lave en arbejds-skitse. En sådan tavle lader sig fremstille af et stykke hård ma-soniteplade, som behandles så-ledes:

Først spartles pladen over med spartelfarve, og efter tør-ingen slibes med sandpapir. Derefter grundes med oliefarve, som også slibes med sandpapir,

når den er tør, og til sidst får pladen en overstrygning med den specielle skoletavlelak, som fås i handelen, eller simpelthen med almindelig matsort lak. Man skriver på tavlen, som må være godt tør, før den tages i brug, med almindelig skolekridt.

Hvis væggen er fuldstændig jævn (f. eks. pudset), kan tavlen sømmes direkte på denne, men er væggen ujævn og ru, må tavlen befæstes på en ramme, som kan fremstilles af alminde-lige lægter, der samles i hjørne med geringsstød. For at afstive rammen anbringes i midten af denne en tværsprosse, som kan fæstes med et par stiksøm for-oven og forneden.

Tavlens størrelse er på teg-ningen opgivet til 600×400 mm, og dette vil være passende til de fleste værksteder, men naturligvis kan størrelsen tilpas-ses efter individuelle behov.

Bevar
træværket mod
modelæggelse

HYLOSAN

beskytter træet mod råd, svamp samt skadedyrsangreb, og HYLOSAN-impræg-nering mangedobler træets levetid. HYLOSAN er meget let at anvende og fås: grøn, lysebrun og farveløs.

TAXOLEUM

har de samme imprægnerende egenska-ber og fås i 2 smukke brune farver: mellembrown og mørkebrun.

Det betaler sig at imprægnerer både nyt og gam-melt træ.

Forlang HYLOSAN og TAXOLEUM i

BRUGSEN

Lysbro

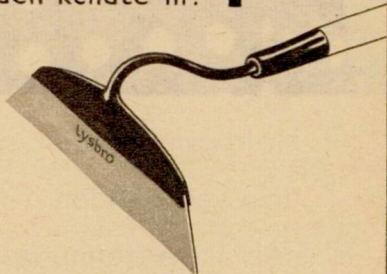
De 2 ROEHAKKER med
udskiftelige klinger
der ikke skal slibes

den nye
roehakke nr. 9

den kendte nr. 7

LYSBRO FABRIKER · SILKEBORG

SAMVIRKE. Ansvarshavende redaktør: Eggert Niel-sen. Redaktion, annonceafdeling, abonnementsafde-ling, Njalsgade 15, København S. Telefon Central 4015. – Samvirke påtager sig intet ansvar for manu-skripter, fotografier eller tegninger, der uopfordret indsendes. – Tryk: Egmont H. Petersen, København.

Mor, jeg er så tørstig..

- Heldigvis er den dejlige JAFFA STAR lige ved hånden. Nu i sommer skulle De selv have denne lækende orange squash i huset, for De kan tro, JAFFA STAR giver alle tiders lækende sommerdrik.

- OG SÅ FÅR DE ENDDA DIVIDENDE I **Brugsen**